

Maarit Koskela

YLEISET KIRJASTOT SANOMALEHTIEN OTSIKOISSA VUONNA 2016

Nousiko tuleva kirjastolaki uutisointeihin?

YLEISET KIRJASTOT SANOMALEHTIEN OTSIKOISSA VUONNA 2016

Nousiko tuleva kirjastolaki uutisointeihin?

Maarit Koskela
Opinnäytetyö
Syksy 2016
Kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-
ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-ohjelma

Tekijä: Maarit Koskela

Opinnäytetyön nimi: Yleiset kirjastot sanomalehtien otsikoissa vuonna 2016 – Nousiko tuleva kirjastolaki uutisointeihin?

Työn ohjaaja: Ulla Virranniemi

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2016

Sivumäärä: 46

Kirjastot kuuluvat suomalaiseen yhteiskuntaan ja kirjastopalvelut ovat käytettyjä peruspalveluita kunnissa. Kirjastotoimintaa säädetään lailla ja uusi laki astuu voimaan 1.1.2017. Kirjastot viestittävät toiminnastaan erilaisten medioiden kautta. Sanomalehtien artikkelit ovat yksi tapa välittää tietoa kirjastoista ja niiden palveluista. Opinnäytetyössä selvitettiin, mitä yleisistä kirjastoista kirjoitettiin ja nousiko uusi kirjastolaki lehtien otsikoihin.

Opinnäytetyön tutkimusaineistona oli kolmen erilaisen sanomalehden, Helsingin Sanomien, Kalevan ja Kirkkonummen Sanomien, yleisiä kirjastoja koskevat uutisoinnit. Opinnäytetyössä käytettiin laadullista aineistolähtöistä sisällönanalyysia, jota varten lehtien artikkelit kerättiin ja tilastoitiin em. sanomalehdistä helmi-toukokuussa ja elo-lokakuussa. Artikkelisisällöt ryhmiteltiin kirjastotoimintojen ja kirjoitustyylien mukaan. Selvityksessä pyrittiin objektiiviseen kuvaan sanomalehtien kirjastoaiheisissa uutisoinneissa eikä lehtien tekstejä ole analysoitu tarkemmin.

Sanomalehtien kirjastoaiheisista uutisoinneista suurin osa käsitteli yleisiä kirjastoja. Palstatilaa sai eniten kirjastojen tapahtumiin ja näyttelyihin liittyvät ilmoitukset mutta kaikissa lehdissä oli myös lyhyitä uutisointeja ja laajoja toimitettuja artikkeleita kirjastoista. Helsingin Sanomat keskittyi pääkaupunkiseudun Helmet-kirjastojen uutisointeihin ja artikkeleissa kerrottiin mm. kirjastojen tiloista ja uudenlaisista palvelukonsepteista. Lehdessä oli myös kirjastoja koskevia mielipidekirjoituksia. Kalevassa oli eniten kirjastoja koskevia uutisointeja ja kirjoituksissa keskityttiin Oulun seudun OUTI-kirjastojen toimintaan. Kirjastopalveluita esiteltiin lehden sivuilla mm. lukemiseen ja kirjallisuuteen liittyvien toimintatapojen kautta. Kirkkonummen Sanomissa tiedotettiin ja uutisoitiin säännöllisesti Kirkkonummen ja Inkoon kirjastojen toiminnasta ja palveluista.

Opinnäytetyön aihe kiinnosti henkilökohtaisesti ja työn edetessä mielenkiinto kirjastoaiheisten uutisointien analysointiin laajeni pohtimaan myös sanomalehtien roolia kirjastojen medianäkyvyydessä. Toivottavasti opinnäytetyön sisältö voi olla innoittajana kirjastoissa, kun niissä suunnitellaan viestintää tai laaditaan viestintäohjelmaa. Säännöllisestä kirjastoaiheisten artikkelien seuraamisesta voi olla hyötyä tulevaisuudessakin. Artikkelien seuraaminen muistuttaa kirjastoja viestintäkulttuurin tärkeydestä ja merkityksestä ja samalla se ylläpitää kiinnostusta kirjastojen medianäkyvyyteen lehdissä.

Asiasanat: yleiset kirjastot, sanomalehdet, julkisuuskuva, lehdistökirjoittelu, uutisointi, joukkoviestintä, julkinen keskustelu

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Library and Information Services

Author: Maarit Koskela

Title of thesis: Public libraries and the new Library Act in newspaper headlines in 2016

Supervisor: Ulla Virranniemi

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2016 Number of pages: 46

The purpose of public libraries in Finland is to provide inhabitants with educational and cultural services in order to advance their welfare. Library services are basic services in municipalities decreed by law. The new Library Act was prepared in 2015 and the new Act will come into effect 1.1.2017. The public libraries report about their functions in different media and articles in newspapers is one way to pass on information about public libraries. Library customers, decision-makers and different kinds of interest groups can read and learn about public libraries in the articles. In this final project articles in three different Finnish newspapers were analysed to find out what was written about public libraries in 2016 and whether the new Library Act was mentioned. Furthermore, communication of public libraries was briefly discussed.

The articles about public libraries and the new Library Act were analysed from the newspapers Helsingin Sanomat, Kaleva and Kirkkonummen Sanomat. It has been used qualitative content analysis in the analysed articles. The articles were compiled statistics in February to May and in August to October in 2016. The articles were classified according to library functions and writing styles. The analysed articles were studied objectively not profoundly.

The most of the analysed articles were about the public libraries and about events and exhibitions. In newspapers were all kinds of writings: listings, short news and wide articles. The articles in Helsingin Sanomat were about new library spaces in metropolitan area in Helsinki and about new service concepts in Helmet libraries. In Kaleva were most the articles about the public libraries and the articles were about the public libraries in Oulu region. In Kaleva were also writings about literature and reading happenings in OUTI libraries. In the articles in Kirkkonummen Sanomat were writings about the public libraries in Kirkkonummi and Inkoo.

Hopefully this final project can be an inspiration for personnel in the public libraries who are planning communications of the public library. This project could be continued by compare library issued articles in different local newspapers or regionals.

Keywords: public libraries, newspapers, image, articles, mass media

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	MEDIA JA YLEISET KIRJASTOT	7
2.1	Medianäkyvyyden merkitys kirjastoille	9
2.2	Kirjastojen viestintä sanomalehdissä	10
3	OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSAINEISTO JA RAJAUKSET	12
3.1	Tutkimusmenetelmät ja rajaukset	12
3.2	Aiempi tutkimus	13
3.3	Kirjastojen kommentteja sanomalehtien kanssa tehtävästä yhteistyöstä	14
4	KOLME ERILAISTA SANOMALEHTEÄ	15
5	LEHTIEN YLEISIÄ KIRJASTOJA KOSKEVAT ARTIKKELIT	17
5.1	Kevään lehtien kirjastoja koskevat artikkelit	19
5.2	Lehtien muita kirjastoja koskevat uutisointeja helmi-toukokuussa	21
5.3	Syksyn lehtien kirjastoihaiset artikkelit	23
5.4	Lehtien muita kirjastoja koskevia kirjoituksia elo-lokakuussa	25
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	28
7	POHDINTA	38
	LÄHTEET	42
	TUTKIMUSAINEISTO	46

1 JOHDANTO

Kirjastot kuuluvat suomalaiseen hyvinvointiyhteiskuntaan ja yleiset kirjastot ovat osa kuntien peruspalveluita. Kuntabarometrit ja kirjaston käytön tutkimukset kertovat yleensä tyytyväisistä asiakkaista eli kirjastonkäyttäjät arvostavat suomalaista kirjastolaitosta. Suomalaisten tietotaito tunnetaan maailmalla ja kirjastot ovat osaltaan luomassa tuota osaamista. Kirjastot ovat osa ihmisten arkea ja kirjastojen kokoelmat ovat maksutta asiakkaiden käytettävissä. Kirjastojen tilat toimivat nykyään yhä useammin paitsi kokoelmien säilytyspaikkana myös asiakkaiden yhteisenä tilana, jossa on tarjolla elämyksiä ja informaatiota monipuolisesti. Kirjasto on julkinen tila, jonne kuka tahansa voi tulla opiskelemaan, tekemään työtä, olemaan yksin ja yhdessä tai osallistumaan. Kirjaston tilat tarjoavat asiakkailleen mahdollisuuden kokea yhteisöllisyyttä, sosiaalista kanssakäymistä ja yhdessäoloa.

Yleisten kirjastojen toimintaan Suomessa vaikutti erityisesti vuoden 1961 kirjastolaki, vaikka jo sitä ennen toimintaa oli ohjattu lailla (Mäkinen 2009, 385). Lakia on vuosikymmenien aikana päivitetty ja tämän hetken toiminta perustuu vuoden 1999 lakiin. Vuonna 2015 Opetus- ja kulttuuriministeriö aloitti uuden yleisiä kirjastoja koskevan lain valmistelutyön. Suomen hallitus antoi esityksensä uudeksi kirjastolaiksi 10.11.2016 ja laki astuu voimaan vuoden 2017 alusta. Uusi yleisiä kirjastoja koskeva laki uudistuu. Uuden lain tarkoitus on auttaa kirjastoja palvelemaan kuntien asukkaita niin, että he voivat yhä paremmin osallistua ja toimia verkottuneessa yhteiskunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriö aloitti uuden lain valmistelutyön järjestämällä kolme työpajaa kaikille asiasta kiinnostuneille ja lisäksi huhti-toukokuussa järjestettiin eri puolilla Suomea neljä aluehallinnon kuulemistilaisuutta. Näillä tapaamisilla Opetus- ja kulttuuriministeriö keräsi näkemyksiä tulevaa uutta lakia varten. Tilaisuuksia oli OKM:n kanssa järjestämässä Suomen Kirjastoseura ja aluehallintovirastot. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, viitattu 6.10.2016.) Kun lakia ollaan uudistamassa ja lakisääteisenä toimijana on kunnallinen palvelu, oletuksena on, että siitä uutisoidaan myös medioissa. Uuden lain valmistelusta on informoitu kyllä kirjastoväen omilla kanavilla, kuten Kirjastot.fi-sivustolla tai lain valmistelun etenemistä on voinut seurata OKM:n sivuilta, mutta muuten tulevan lain valmistelutyön vähäinen uutisointi medioissa on hämmästyttänyt, siksi tämä opinnäytetyö.

2 MEDIA JA YLEISET KIRJASTOT

Media on päivittäin läsnä ihmisten elämässä ja yhteiskunnassa. Aiemmin televisio, radio ja sanomalehdet olivat päämedioita mutta nykyään media saavuttaa ihmiset myös matkapuhelimien ja tietokoneiden välityksellä. Painettujen sanomalehtien rinnalle ovat tulleet lehtien sähköiset verkkoversiot ja digilehdet. Ihmiset ja yhteisöt sekä media ovat tiiviissä vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Medioiden merkitys kasvaa jatkuvasti ihmisten arjessa ja laajemmin koko yhteiskunnassa. Erilaiset instituutiot ja organisaatiot ovat riippuvaisia medioista ja sen tuomasta julkisuudesta. Ympäröivä maailma medioituu. Yksittäiset ihmiset ovat mediariippuvaisia, oma identiteetti ja maailmankuva muokkautuvat uutisten mukaan. Ihmiset ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa teknisten laitteiden avulla. (Seppänen & Väliaverron 2013, 9-46.) Yksi median tärkeimmistä tehtävistä on nostaa esille yhteiskunnallisia asioita ja muutoksia niissä. Medioiden nostamat uutisaiheet kertovat siitä todellisuudesta, missä elämme. Parhaimmillaan lehtien uutisoinnit herättävät yhteiskunnallista ja maailmanlaajuistakin keskustelua, muokkaavat mielipiteitä ja vaikuttavat parlamentaristisiin päätöksiin.

Tilastokeskuksen suomalaisten ajankäyttöön liittyvien tutkimusten mukaan, suomalaiset ovat ahkeria kirjastonkäyttäjiä ja sanomalehtien lukijoita. Sanomalehti on media, joka tavoittaa ihmiset helposti. Sanomalehden lukemisesta voi halutessaan maksaa, mutta lehtiä voi lukea myös tilaamatta. Ilmaisjakelulehdet ovat kaikkien saatavilla. Lehtien uutisia voi seurata sähköisesti omasta puhelimesta tai painettuja ja e-lehtiä voi lukea kirjastoissa. Vuoden 2009 tilaston mukaan 69 prosenttia suomalaisista oli kuluvana vuonna käynyt kirjastossa ja 10-14-vuotiaista 97 prosenttia oli avannut kirjaston oven (Tilastokeskus 2016a, viitattu 13.9.2016). Tilastoista kävi myös ilmi, että mitä iäkkäämpi ihminen, sitä vähemmän oli kirjastokäyntejä mutta sitä enemmän luettiin sanomalehtiä. Yli 65-vuotiaista enää 44 prosenttia kävi kirjastossa, mutta seniorit lukivat sanomalehtiä yli 30 minuuttia vuorokaudessa. Tutkimuksen mukaan suomalaiset käyttivät lukemiseen hieman alle 45 minuuttia vuorokaudessa ja eniten tuosta ajasta, 14 minuuttia, käytettiin sanomalehtien lukemiseen. Erittelemättömään lukemiseen käytettiin aikaa saman verran ja miehet lukivat sanomalehtiä naisia enemmän. (Tilastokeskus 2016b, viitattu 13.9.2016.)

Sanomalehtien Liitto on teettänyt kuluvan vuoden aikana useampia sanomalehtiä koskevia tutkimuksia. Alkuvuonna Sanomalehtien liitto tutki medioiden luotettavuutta. Tutkimuksessa kävi ilmi, että sanomalehtiä pidettiin edelleen luotettavimpana medianä Suomessa, 79 prosenttia

suomalaisista piti painettuja sanomalehtiä luotettavina. Seuraavaksi luotettavimpina pidettiin Ylen televisio- ja radiokanavia sekä sanomalehtien maksullisia digitaalisia palveluita. Erityisesti nuoret, 18-24-vuotiaat, kokivat edellä mainitut perinteiset mediat luotettavina. Heille tärkeimpiä uutislähteitä olivat sanomalehtien digitaaliset palvelut, painetut sanomalehdet, Google ja Facebook. Alle 18-vuotiaat seurasivat uutisia Facebookin, Googlen ja painettujen sanomalehtien kautta. (Sanomalehtien Liitto 2016a, viitattu 15.9.2016.) Syksyllä 2016 Sanomalehtien Liitto tutki sanomalehtien merkitystä ja tutkimustulos vahvisti edelleen sanomalehtien asemaa. Tutkimukseen vastanneista 82 prosenttia oli sitä mieltä, että sanomalehdillä on merkitystä yhteiskunnallisten asioiden ja demokratian edistäjinä. Sanomalehtien aseman tärkeys oli kasvanut erityisesti 25-34-vuotiaiden ja miesten keskuudessa. Melkein 80 prosenttia suomalaisista koki, että lehtien lukemisella on heille merkitystä. Kyselyn tulos kertoi sanomalehtien ja niiden seuraamisen tärkeydestä lukijoille. Kun yhteiskunnassa tapahtuu muutoksia, lukijat haluavat luotettavia uutisia, jotka tuovat esille erilaisista näkemyksiä yhteiskunnallisista mutta myös paikallisista asioista. (Sanomalehtien Liitto 2016b, viitattu 20.10.2016.)

Kirjastot ovat tiedostaneet medianäkyvyyden merkityksen. Suomen kirjastoseuran kustantama Kirjastolehti on uutisoinut ja kirjoittanut 2000-luvulla säännöllisesti kirjastojen viestintään ja tiedottamiseen sekä medianäkyvyyteen liittyvistä asioista. Vuoden 2001 Kirjastolehden maaliskuun numeron artikkelissa (Keskustelu julkisuudessa tärkeää 2001, 27) kirjoitettiin Kirjastot ja julkishallinnon tieto -seminaarista, jossa Tapio Varis oli puheenvuorossaan painottanut kirjastojen medianäkyvyyttä ja sitä, että kirjastojen on tiedotettava olemassaolostaan. Vuonna 2004 Kirjastolehden maaliskuun artikkelissa viestinnän ammattilainen Jyrki Pietilä peräänkuulutti kirjastojen profiloitumista ja näkymistä julkisuudessa (Hokka-Ahti 2004, 6-8). Samassa lehdessä kerrottiin myös kirjastoille tehdystä viestintään liittyvästä kyselystä, jonka mukaan kirjastojen aika riitti ainoastaan muutoksista tiedottamiseen. Tiedottamista pidettiin silti tärkeänä ja sillä uskottiin olevan vaikutusta kirjaston imagoon. (Verho 2004, 12.) Vuonna 2006 lehden huhtikuun numerossa muistutettiin kirjastojen tiedotuksen tärkeydestä kuntien taloudellisen tilanteen kiristymisen takia. Artikkelissa kirjastoihin kaivattiin tiedotusstrategioita ja varsinkin viestintää asiakkaiden suuntaan pidettiin tärkeänä. (Heikkilä 2006, 12-13.) Vuoden 2010 Kirjastolehdessä Seppo Verhon (2010, 12-13) ja Marjo Perälän (2010, 10-11) artikkeleissa vaadittiin kirjastoihin uutta julkisuusasennetta ja brändiä. Lehden mukaan kirjastojen palvelut ovat asiakaslähtöisiä, siksi markkinoinnin tulisi kohdistua nimenomaan asiakkaisiin. Kirjastotyöhön kuuluu myös yhteistyö muiden kirjastojen ja toimijoiden kanssa, siksi kirjastoviestinnän tulee olla vuoropuhelua päättäjien, asiakkaiden ja kirjastojen välillä.

2.1 Medianäkyvyyden merkitys kirjastoille

Suomessa on tiheä yleisten kirjastojen verkosto, joka tarjoaa tietoa ja elämyksiä asiakkailleen. Kirjasto on kunnassa asukkaiden yhteinen tila, jonne tullaan viettämään aikaa. Kirjastosta löytyy lainattavaa, erilaisia näyttelyitä sekä tapahtumia ja tilaisuuksia. Kirjastot ovat yleishyödyllisiä organisaatioita ja niiden merkityksen tärkeys voi hämärtyä, jos kirjastojen palveluita pitää itsestään selvyytenä.

Medianäkyvyydellä on merkitystä. Se vahvistaa kysyntää, joka puolestaan vahvistaa tai parhaimmillaan jopa kasvattaa käyttöä. Kunnissa joudutaan pohtimaan koko ajan mihin yhteiset rahat riittävät ja miten niitä käytetään. Lehtikirjoittelulla voidaan vaikuttaa yksittäisiin ihmisiin, mutta myös erilaisiin sidosryhmiin ja mahdollisiin yhteistyökumppaneihin. Näkyvyyttä tuovat myös lehtien sivuilla olevat mielipidekirjoitukset. Ne ovat lukijoiden henkilökohtaisia kommentteja ajankohtaisista asioista ja usein muut lukijat tai asianosaiset vastaavat niihin. Mielipidekirjoitukset ovat yhteiskunnallista keskustelua ja samalla myös ilmaista julkisuutta. Kirjastot saavat medianäkyvyyttä, jos lehdissä kirjoitetaan kirjastoista ja niiden palveluista. Lehtien kautta tapahtuva kirjastoista kertova viestintä voi olla, joko mainontaa tai mediajulkisuutta. Mainostamista lehdessä on esimerkiksi kirjaston tapahtumasta tiedottaminen ja mediajulkisuutta kirjasto saa sillä että toimittaja kirjoittaa mainostetusta tapahtumasta vielä erillisen artikkelin. Toimittajan tekemä lehtikirjoitus tuo kirjastolle positiivista julkisuutta ja ilmaista näkyvyyttä. (Vuokko 2009, 166-177.)

Medianäkyvyys lehdessä luo kirjastolle imagoa ja synnyttää lehdenlukijoissa kirjastosta tietynlaisen mielikuvan. Asiantuntevalla lehtijutulla voidaan korostaa laajemmin kirjaston tarjoamia palveluita, yhteiskunnallista merkitystä ja toiminnan arvoja. Yksinkertaisillakin lehti-ilmoituksilla on vaikutusta. Ne korostavat ja vahvistavat kirjaston identiteettiä ja luovat mielikuvia. Kirjaston synnyttämät mielikuvat taas vaikuttavat suoraan siihen, miten kirjastopalveluista puhutaan, halutaanko siellä asioida tai suositella palveluita muillekin. Positiiviset mielikuvat voivat myös herättää erilaisille sidosryhmille halun yhteistyöhön. Hyvin hoidettu toiminta ja tehokas viestintä yhdessä synnyttävät positiivisen imagon. (Vuokko 2009, 192-199.)

Kirjastojen toiminta on muuttumassa. Uudessa laissa puhutaan kirjastojen roolista yksilöiden ja yhteisöjen kansalaisyhteiskunnassa. Laki korostaa myös yleisten kirjastojen yhteiskunnallista tehtävää ja merkitystä sekä roolia yhteistyön rakentajana kunnassa. Nämä uudenlaiset tehtävät

edellyttävät toimivaa tiedottamista sekä ajantasaista ja säännöllistä viestintää paitsi asiakkaille ja päättäjille, niin myös yhteistyökumppaneille ja muille sidosryhmille.

2.2 Kirjastojen viestintä sanomalehdissä

Yleisten kirjastojen tehtävä kunnissa on tarjota kuntalaisille peruspalveluina sivistystä ja kulttuuria. Kirjastojen tulee viestittää toiminnastaan paitsi asiakkaille myös päättäjille. Asiakkaiden suuntaan viestintä on tiedottamista kirjastojen palveluista ja toiminnasta. Kuntapäättäjät taas haluavat kunnan talousarviota varten informaatiota ja tilastoja kirjastojen palveluiden toteutumisesta ja tilojen käytöstä sekä asiakasmääristä, joiden pohjalta budjetointeja kunnissa tehdään.

Yleisten kirjastojen toiminta on asiakkaille suunnattuja palveluita ja toimintoja, jotka ovat muuttuneet ja tulevat muuttumaan jatkossakin tietotekniikan kehittyessä ja yhteiskunnan muuttuessa. Nyt odotetaan uutta kirjastolakia. Vuoden 2015 helmikuun Kirjastolehden artikkelissa, *Mikä on kirjaston imago?*, käsiteltiin kirjastojen imagon luomista ja asiakkaille tiedottamista. Artikkeleihin oli haastateltu kahta markkinointialan ammattilaista ja molempien mielestä, kirjastojen viestinnässä asiakkaille oli tärkeää kertoa kirjastojen peruspalveluista. Oikeanlainen peruspalveluista tiedottaminen vaatii kirjastoilta käsitystä sen ydintehtävistä, ja tuo tieto syntyy, kun kirjasto osaa arvottaa toimintansa oikein. Kirjastopalveluihin liittyvien asioiden lisäksi kirjastojen on tiedotettava varsinkin muutoksista ja tiedotusta on tehtävä monella eri tavalla. (Litmanen-Peitsala 2015, 32-34.)

Kirjastojen on mietittävä viestinnässään myös päättäjiä ja heille suunnattua tiedottamista. Vuonna 2008 Suomessa järjestettiin kansainvälinen Advocacy and marketing for libraries –seminaari, jossa puhujina oli poliitikkoja ja päättäjiä sekä kirjastojen edustajia eri puolilta maailmaa. Seminaarin puheenvuoroissa kerrottiin mm. Ruotsissa toteutetusta kirjastokampanjasta, jolla oli ollut selkeä poliittinen päämäärä ja tavoite, ja joka oli suunnattu nimenomaan päättäjille. Poliitikot tekevät työtä informaatiotulvan keskellä, ja siksi heihin vaikuttaminen edellyttää viestijöiltä sekä poliittisen prosessin tuntemusta että hyvin muotoiltuja viestejä oikeissa tilanteissa. Toimivassa kirjastoviestinnässä osataan hyödyntää toimintaan liittyvää tietoa niin, että kirjastoa markkinoidaan päättäjille myös kirjastopalveluihin liittyvien tilastojen ja vertailujen avulla säännöllisesti. Seminaarissa kerrottiin myös Helsingin Sanomissa toteutetuista kirjastoja tukevista kirjoituskampanjoista, jotka olivat saaneet alkunsa eri tahojen aloitteista tai yksittäisistä kirjastoihin

liittyvistä tapahtumista. Kirjoituskampanjat olivat myös tuottaneet hyviä tuloksia. (Karhula & Lähdesmäki [2008?], viitattu 29.11.2016.)

Toimivan viestinnän avuksi kirjastot voivat laatia itselleen ohjeita, jotka auttavat onnistumaan tiedottamisessa. Erkka Ojasen opinnäytetyö (2014) oli Naantalin kaupunginkirjastolle tehty ohjepaketti, joka toimii henkilökunnan apuna nimenomaan printtimedioihin suunnatussa viestinnässä. Ojanen teemahaastatteli työtään varten Naantalin alueen sanomalehtien toimittajia ja teki viestintäohjeistuksen toimittajien haastatteluista saatujen vastausten pohjalta. Kirjastoja kannustettiin vastauksissa aktiiviseen tiedottajan rooliin, joka lähettää toimituksiin hyvin jäsenneltyjä ja otsikoituja sekä kuvitettuja tiedotteita ja joka on rohkeasti yhteydessä myös suoraan sanomalehtien toimittajiin. Vastauksissa tuli esille, että lehdet kirjoittavat mielellään kirjastoasioista, sillä kirjastojen nykyaikaisista palveluista voi kirjoittaa monipuolisesti ja laajasti. Lukijoita kiinnostaa ns. hyötyjournalismi, jossa paikalliset ja ajankohtaiset kirjoitukset koetaan itselle tärkeiksi. Negatiivisista asioista kannattaa toimittajien mielestä myös tiedottaa, sillä lehtien kautta lukijakunnasta voi hyvinkin löytyä kirjastoasioiden puolustajia. Toimittajien mielestä lehtien sivuilla voisi esitellä enemmän mm. kirjastojen toimintaan liittyviä tilastoja ja lukuja, sekä esitellä kirjastoammattilaisia, jotka esittävät rohkeasti omia ajatuksiaan ja haluavat olla esillä. Edellä mainitut tiedottamiseen liittyvät asiat edellyttävät, että kirjastot pystyvät panostamaan tiedottamiseen, eikä kenenkään työntekijän tarvitse tehdä sitä oman työnsä ohella. (Ojanen 2014, viitattu 29.11.2016.)

Kirjastojen oikeanlainen viestintä edellyttää tiedottamiseen keskittymistä ja siksi olisi hyvä, että kirjastoilla olisi oma tiedottaja tai ainakin tiedottamista tekisivät siitä kiinnostuneet ja innostuneet henkilöt. Kirjastojen medianäkyvyys edellyttää, että kirjastossa on aktiivisia ja sosiaalisia henkilöitä, joilta kirjoittaminen sujuu ja jotka osaavat verkostoitua. Sinnikkyystään ei ole haittaa, jos kirjastoaiheisten tiedotteiden halutaan yltävän sanomalehtien uutiskynnyksen.

3 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSAINEISTO JA RAJAUKSET

Yleisten kirjastojen palveluista säädetään kirjastolaissa ja kirjastoväki toteuttaa palveluita asiakkailleen sen pohjalta. Uudenlaisia palvelumuotoja tarvitaan yhteiskunnan toimintatapojen muuttuessa. Hallitus antoi marraskuussa 2016 esityksen tulevasta yleisiä kirjastoja koskevasta laista ja lain säädökset konkretisoituvat vuoden 2017 alussa. Tässä opinnäytetyössä on tutkittu lain valmistelun ja laajemmin yleisten kirjastojen medianäkyvyyttä kolmen erilaisen, valtakunnallisen, maakunnallisen ja paikallisen, sanomalehden uutisoinneissa vuonna 2016. Opinnäytetyössä on haluttu vastauksia kysymyksiin siitä, uutisoidaanko kirjastoja sanomalehtien artikkeleissa ja mitä yleisistä kirjastoista ja tulevasta kirjastolaista lehdissä kirjoitetaan. Sanomalehtien artikkelisisältöjä tarkasteltaessa, muodostuu myös käsitys yleisten kirjastojen medianäkyvyydestä sanomalehdissä.

Opinnäytetyön tutkimussisällön muodostaa kolmen erilaisen sanomalehden tilastoidut kirjastoja koskevat uutisoinnit, jotka on kerätty kahdessa otannassa vuoden 2016 aikana. Tilastointia varten on seurattu Helsingin Sanomien, Kalevan ja Kirkkonummen Sanomien kirjastoaiheisia uutisointeja keväällä ja syksyllä, yhteensä seitsemän kuukauden ajan. Artikkelisisällöistä haluttiin kattava otos, joten kesäkuukausina seuranta ei tehty. Analysointia varten lehtiä on seurattu päivittäin helmikuukauden ja toukokuukauden. Selvityksessä on keskitytty toimitettuihin yleisiä kirjastoja koskeviin artikkeleihin. Sanomalehtien artikkelit on tilastoitu, luettu ja käsitelty tekstisisältöjen mukaan. HS:n ja Kirkkonummen Sanomien artikkelit on luettu painetuista lehdistä ja Kalevan artikkelit digi-Kalevasta, joka on painetun lehden sähköinen versio. Kalevan seurannassa kirjastoja koskevat artikkelit on haettu digilehdistä sovelluksessa olevan hakukentän avulla ja *kirjasto*-sanalla. Kerätty artikkeliaineisto on tilastoitu ja tilastoista on tehty kaavioita ja taulukoita, jotka havainnollistavat selvitystä.

3.1 Tutkimusmenetelmät ja rajaukset

Yleisiä kirjastoja koskevien sanomalehtikirjoitusten analysointi on tehty artikkelien sisällöistä aineistoperustaisen laadullisen sisällönanalyysin mukaan. Aineistoperustaisessa laadullisessa sisällönanalyysissä tutkimusaineistoa voidaan tarkastella sekä aineiston sisällön että aineiston määrällisen erittelyn kautta. Laadullisessa sisällönanalyysissä tutkimusaineisto kerätään ja eritel-

lään ja tutkimussisältöjä tarkastellaan ja analysoidaan tehtyjen rajausten mukaan. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 91-113.) Opinnäytetyössä ei ole tehty syvällistä tekstianalyysiä artikkeleista, eikä työssä ole pohdittu representaatiota tai sitä, onko kirjoituksilla mahdollisesti ollut tarkoitus ohjailla lukijoita johonkin suuntaan. Opinnäytetyöhön liittyvän artikkeliaiaineiston keruulla on ollut ainoastaan tarkoitus saada mahdollisimman objektiivinen kuva siitä, mitä yleisistä kirjastoista lehdissä kirjoitettiin ja kuinka paljon tulevaa kirjastolakia uutisoitiin otantajaksojen aikana.

Painettujen lehtien kirjastoaiheiset artikkelit on kerätty lehdistä talteen ja sähköisen lehden aineisto on tallennettu selvitystä varten word-tiedostoon. Kirjastoja koskevat uutisoinnit on tilastoitu excel-tilukoihin kirjastotyyppien ja tekstilajien mukaan. Koska pääpaino uutisoinneissa ei ole tapahtumalistauksissa, kirjastotyyppejä koskevat ilmoitukset on tilastoitu kertaalleen, eli vaikka tapahtumalistauksessa olisi useampia yksittäisiä yleisiä kirjastoja koskevia tapahtumailmoituksia, ne on tilastoitu kerran. Suunnitellun tilastoinnin avulla on saatu selville yleisten kirjastojen ja toisaalta toimitettujen artikkelien osuus kerätyistä aineistoista. Tutkimuksen kohteena on ollut yleisten kirjastojen toiminnan ja uuden kirjastolain uutisointi lehdissä ja siksi artikkeliaiaineisto on ryhmitelty yleisten kirjastojen toimintojen mukaan. Artikkelisisältöjen ryhmittelyssä on hyödynnetty Opetus- ja kulttuuriministeriön yleisiä kirjastoja koskevaa tilastointia. Ryhmittely on tehty seuraavasti: kirjastot yleisesti, talous, henkilöstö, kokoelmat, kirjastojen tarjoamat palvelut ja uusi kirjastolaki. Tilastoidun ja lajitellun artikkeliaiaineiston pohjalta on selvitetty, mitä yleisiä kirjastoja koskevia aiheita kahden otantajakson aikana vuoden 2016 lehdissä on käsitelty ja nousiko tuleva kirjastolaki otsikoihin.

3.2 Aiempi tutkimus

Nonprofit-organisaatiot, kuten kirjastot, toimivat toisin kuin voittoa tavoittelevat yritykset ja siksi niiden toimintaa markkinoidaan eri tavalla. Kirjastojen markkinoinnissa on kyse arvoista ja niiden viestimisestä ja markkinoinnin avulla kerrotaan yleensä organisaation tuottamista palveluista ja toimintatavoista. (Vuokko 2010, 133-151.) Gladys Kwandzo on tutkinut vuosina 2001-2006 neljän ghanalaisen sanomalehden kirjastoaiheisia uutisointeja. Vuoden 2010 African journal of library -lehdessä Kwandzo kirjoitti tutkimuksensa tuloksista. Tuloksissa kävi ilmi, että lehdissä kirjoitettiin kirjastoista vähän ja artikkelien sisällöt olivat varsin pintapuolisia. Pääasiassa kirjoitettiin yleisistä kirjastoista sekä kirjastojen tapahtumista ja tilaisuuksista. Ghanassa oltiin 2000-luvun alussa kehittämässä koulutusjärjestelmää, jossa myös kirjastoilla oli oma roolinsa. Toivottiinkin, että

sanomalehdet olisivat nostaneet esille kirjastojen merkitystä ja medianäkyvyys olisi vakuuttanut myös päättäjät ja vaikuttanut positiivisesti kirjastoja koskeviin päätöksiin. (Kwandzo 2010, 83-91.) Parhaimmillaan kirjastojen näkyminen medioissa voi herättää yhteiskunnallista keskustelua, ja sillä on suora vaikutus kuluttajien käyttäytymiseen ja päättäjien asenteisiin. Lehtien uutisoinnit ovat yksi tapa edistää kirjastojen näkyvyyttä yhteiskunnassa.

3.3 Kirjastojen kommentteja sanomalehtien kanssa tehtävästä yhteistyöstä

Opinnäytetyön aiheen pohtiminen innosti kysymään lehtien otsikoissa olleiden kirjastojen henkilökunnalta ja tiedotuksesta vastaavilta kokemuksia lehtien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Nopean kyselyn tulos oli, että kaikki kirjastot pitivät sanomalehtiä tärkeinä ja toimivina tiedotuskanavina.

Kirkkonummen kirjastosta todettiin, että paikallislehti on elintärkeä ja lehden sivuilla käydään myös keskustelua päättäjien kanssa (Kull-Poutanen, sähköpostiviesti 15.11.2016). Inkoon kirjaston tiedottaja totesi, että yhteistyö Kirkkonummen Sanomien kanssa on toiminut erittäin hyvin ja samoin kuin Kirkkonummella paikallismedia koettiin tärkeäksi (Lundin, sähköpostiviesti 16.11.2016). Opinnäytetyötä tehdessä huomioin Inkoon kirjaston lisääntyneet uutisoinnit paikallislehden sivuilla. Inkoon kirjastosta kerrottiin, että Inkoossa on uusi tiedottaja, joka työskentelee puolet ajasta kirjastossa ja puolet tiedottajana. Inkoon vastauksessa nostettiin esille myös eri kanavien käyttämisen tärkeys tiedottamisessa (Selén, sähköpostiviesti 16.11.2016). Oulun kirjastosta kerrottiin, että kirjastolla on Kalevan kanssa toimiva yhteistyö, ja lehden toimittajat kyselevät myös itse aktiivisesti kirjastoja koskevia aiheita tiedottajalta ja kirjaston muulta henkilökunnalta (Paloheimo, sähköpostiviesti 25.11.2016). Helmet-kirjastojen tiedottamisesta vastaa useampi henkilö ja myös pääkaupunkiseudulla koettiin, että lehdet kirjoittavat mielellään kirjastoihista. Helsingin Sanomat kirjoittaa sivuillaan useasti kirjastoista ja artikkelit saavat lehden kautta laajasti näkyvyyttä (Hopeakunnas, sähköpostiviesti 25.11.2016). HS:n toimittajat kyselevät myös suoraan kirjastoja koskevia aiheita tai kirjastojen tiedotteet innostavat heitä tekemään aiheesta laajan artikkelin (Saloniemi, sähköpostiviesti 28.11.2016). Pääkaupunkiseudulla ilmestyy Helsingin Sanomien lisäksi useita paikallisia ilmaisjakelulehtiä, joissa julkaistaan kirjastoihista artikkeleita ja näiden paikallislehtien tärkeys viestinnässä nostettiin myös pääkaupunkiseudun kirjastojen tiedottajien vastauksissa esille.

4 KOLME ERILAISTA SANOMALEHTÄÄ

Helsingin Sanomat on levikiltään Suomen suurin sanomalehti ja se ilmestyy seitsemänä päivänä viikossa. Vuoden 2015 levikkitilaston mukaan kokonaislevikki oli 324 451 tilaajaa ja painettu kokonaislevikki, joka sisältää sekä pelkän painetun lehden että painetun ja digilehden, oli 267 094 tilausta (MediaAuditFinland 29.6.2016, viitattu 2.10.2016). Lehden omistaa Sanoma-konserniin kuuluva Sanoma Media Finland. Helsingin Sanomien historia alkoi vuonna 1889, kun Päivälehti perustettiin. Päivälehti lakkautettiin kuitenkin jo vuonna 1904 ja Helsingin Sanomat tuli lehden tilalle. Vuonna 1954 Helsingin Sanomista tuli Suomen suurin sanomalehti ja vuonna 2010 sanomalehdestä ilmestyi ensimmäinen iPad-versio. (Sanoma 2016, viitattu 4.10.2016.) Lehdellä on neljä aluetoimitusta, jotka sijaitsevat Kuopiossa, Oulussa, Tampereella ja Turussa (Helsingin Sanomat 2016, viitattu 6.10.2016). Uusimman Kansallisen Mediatutkimuksen (2016) mukaan painetun lehden lukijoita on 654 000. Helsingin Sanomien opinnäytetyöhön liittyvät kirjastoaiheiset artikkelit on kerätty ja tilastoitu painetuista kotiin kannettavista lehdistä.

Sanomalehti Kaleva perustettiin vuonna 1899 ja se ilmestyy Helsingin Sanomien tapaan joka päivä. Lehti on Kaleva Oy:n päätuote ja lehden levikkialueet ovat Oulun seutu ja pohjoinen Suomi. Kaleva on Pohjois-Suomen suurin ja maan neljänneksi suurin sanomalehti. (Kaleva Oy 2016a, viitattu 6.10.2016.) Tällä hetkellä lehdellä on kaksi aluetoimitusta, Raahessa ja Vaalassa (Kaleva.fi 2016, viitattu 6.10.2016). Lehti oli 1900-luvun alussa nuorsuomalaisten ja edistyspuolueen äänenkannattaja mutta vuonna 1953 lehdestä tuli sitoutumaton ja samana vuonna perustettiin lehden ensimmäinen aluetoimitus Kuusamoon. Vuonna 1955 lehti muuttui seitsemänä päivänä viikossa ilmestyväksi sanomalehdeksi. Kalevan verkkolehden julkaiseminen aloitettiin vuonna 1998. (Kaleva Oy 2016b, viitattu 6.10.2016.) Vuonna 2015 Kalevan kokonaislevikki oli 60 008 tilausta (MediaAuditFinland 29.6.2016, viitattu 6.10.2016). Kansallisen Mediatutkimuksen (2016) mukaan Kalevan painetun lehden lukijoita on 142 000. Opinnäytetyötä varten kerätyt artikkelit ovat Kalevan painetun lehden digi-versiosta ja artikkelit ovat olleet käytössä vain sähköisessä muodossa.

Kirkkonummen Sanomien lukijat asuvat Kirkkonummen, Siuntion ja Inkoon kunnissa ja lehden vuoden 2016 painos on 28 200. Lehti on perustettu vuonna 1967 ja se ilmestyy kaksi kertaa viikossa. Kirkkonummen Sanomat on edellä mainittujen kuntien sekä Kirkkonummen suomalaisen seurakunnan ilmoituslehti. Lehti on ilmaisjakelulehti, joka jaetaan tiistaisin ja torstaisin levikkialueen talouksiin ja lehteä on myös yleisesti jaossa levikkialueella. (Kirkkonummen Sanomat 2016, viitattu

7.10.2016.) Kirkkonummen Sanomissa julkaistaan levikkialueeseen liittyviä ajankohtaisia aiheita käsitteleviä artikkeleita, joissa huomioidaan alueen lukijakunta. Lehdestä löytyy uutisia niin kunta-politiikasta kuin kuntien eri toimijoiden, seurojen ja yhdistysten toiminnasta. Kirkkonummen Sanomat ilmestyy painettuna, mutta se on luettavissa myös sähköisenä näköislehtenä internetissä. Opinnäytetyötä varten lehteä on luettu painetusta kotiin jaettavasta lehdestä.

5 LEHTIEN YLEISIÄ KIRJASTOJA KOSKEVAT ARTIKKELIT

Seitsemän kuukauden seurantajakson aikana lehdissä oli erilaisia kirjoituksia yleisiin kirjastoihin liittyen. Tekstilajit vaihtelivat tapahtumalistauksista pitkiin informatiivisiin toimitettuihin artikkeleihin. Kaikkien lehtien kirjastoja koskevista uutisoinneista suurin osa käsitteli yleisiä kirjastoja ja niiden tapahtumia ja tilaisuuksia. Helsingin Sanomissa ja Kalevassa tiedotettiin säännöllisesti pääkaupunkiseudun ja Oulun alueen kulttuuritapahtumista ja niihin oli listattu myös alueen kirjastojen tapahtumat ja näyttelyt. HS:n *Minne mennä* -tapahtumalistauksissa oli säännöllisesti ilmoituksia paitsi Helmet-kirjastojen niin myös ympäröivien paikkakuntien, kuten Keravan, Tuusulan ja Nurmijärven, kirjastojen tilaisuuksista. Kalevassa tapahtumat oli listattu lehden *Menot*-osaan ja niissä tiedotettiin Oulun alueen OUTI-kirjastojen tapahtumista. Kirkkonummen Sanomissa ei juurikaan ollut listauksia kulttuuritapahtumista, vaan niistä kerrottiin lyhyinä uutisointeina.

TAULUKKO 1. Uutisointien määrät tekstilajeittain lehdissä

Lehdet	Helsingin Sanomat	Kaleva	Kirkkonummen Sanomat
Seurantajaksot	kevät / syksy	kevät / syksy	kevät / syksy
Toimitetut artikkelit	9 / 7	11 / 12	10 / 21
Lyhyet uutisoinnit	9 / 7	15 / 28	19 / 20
Tapahtumalistaukset	71 / 54	111 / 92	1 / 2
Mielipidekirjoitukset	4 / 5	6 / 2	0 / 0
Yhteensä	93 / 73	143 / 134	30 / 43

Toimitettuja yleisiä kirjastoja koskevia artikkeleita löytyi kaikista lehdistä. Mielipidekirjoituksia oli ainoastaan HS:ssa ja Kalevassa. Kalevassa mielipidekirjoitukset olivat lukijoiden lyhyitä *Tekstareita*. Kalevassa oli elokuussa kirjastoalan koulutukseen liittyvä mielipidekirjoitus, jossa korostettiin Oulun ammattikorkeakoulun kirjastoalan koulutuksen tärkeyttä ja merkitystä paitsi kirjastoille niin myös muille kulttuuri- ja tietopalvelualoille. HS:n mielipidekirjoitukset olivat kirjastoihin liittyviä puheenvuoroja ja niissä käytiin yhteiskunnallista keskustelua.

HS:n laajat, informatiiviset artikkelit käsittelivät pääkaupunkiseudun kirjastoja ja toimitetuissa kirjoituksissa käsiteltiin kirjastojen uudenlaista toimintakulttuuria ja tiloja. Lisäksi lehdissä

informoitiin lyhyesti kirjastojen toimintaan liittyvistä yksittäisistä asioista ja tapahtumista. Kirjastoihineisia artikkeleita oli lehden kulttuurisivuilla, mutta kirjastot olivat esillä myös muista yhteiskunnallisista asioista kertovissa kirjoituksissa. Lehden artikkeleissa esiteltiin myös kirjastoammattilaisen työnkuva, yllättäviä kirjastoasiakkaita ja *Usko Siskoa* -palstalla kysyttiin, Kuka valitsee kirjat kirjastoihin?

TAULUKKO 2. Yleisiä kirjastoja koskevat uutisoinnit lehdissä aiheittain

Lehdet	Helsingin Sanomat	Kaleva	Kirkkonummen Sanomat
Seurantajaksot	kevät / syksy	kevät / syksy	kevät / syksy
Kirjastot yleisesti	10 / 16	15 / 8	1 / 3
Talous	0 / 1	0 / 0	2 / 0
Henkilöstö	0 / 2	3 / 2	0 / 0
Kokoelmat	1 / 3	0 / 1	0 / 0
Kirjastojen tarjoamat palvelut	78 / 51	125 / 123	27 / 40
Uusi kirjastolaki	4 / 0	0 / 0	0 / 0
Yhteensä	93 / 73	143 / 134	30 / 43

Kalevassa uutisoitiin lyhyesti kirjastojen erilaisista tapahtumista ja tilaisuuksista ja laajemmissa artikkeleissa käsiteltiin perinteisiä yleisten kirjastojen toimintamuotoja. Lehdissä kerrottiin erityisesti lukemisen edistämiseen liittyvistä palveluista ja lukuharrastus oli muutenkin esillä lehden kirjoituksissa. Erityisesti Kalevan kirjoituksissa kirjastoja sivuttiin useissa artikkeleissa, jotka käsittelivät muita aiheita. Lehdissä kerrottiin mm. kaupungin energiapolitiikan yhteydessä Oulun pääkirjaston aurinkopaneeleista ja fantasiakirjallisuuden yhteydessä oltiin huolissaan kirjastojen alasajosta ja lukumahdollisuuksien heikkenemisistä. Kirjastot olivat aiheina myös lehden kolumneissa ja *Toim. huom.* -palstalla oli kirjastoihin liittyviä nostoja. Kirkkonummen Sanomien kirjastoja koskevissa artikkeleissa kirjoitettiin pääasiassa kirjastojen palveluista, tapahtumista ja näyttelyistä. Artikkelien sisällöt liittyivät usein lukemisen edistämiseen, mutta niissä kerrottiin myös aikuisväestölle suunnatuista tilaisuuksista sekä lapsille ja senioreille suunnatuista palveluista.

5.1 Kevään lehtien kirjastoja koskevat artikkelit

Kirjastolaki uutisoitiin helmikuun alussa HS:n pääkirjoituksessa, *Kirjastot ovat tärkeää älytilaa*. Pääkirjoituksessa pohdittiin tulevan kirjastolain toimivuutta uudessa kunta- ja aluehallintorakenteessa ja kirjastojen uudenlaista roolia elämysten ja informaation tarjoajina kunnassa. Tulevaisuudessa kirjastot ovat kuntien elinvoimaisuutta lisääviä ja kaikkien kuntalaisten hyvinvointia edistäviä toimijoita. Maaliskuussa lehdessä oli Marja Salmelan kirjoitus, *Kirjastosta kehkeytyi palkittu kulttuurikeskus*, jossa esiteltiin Espoon Entressen kirjaston tapaa toimia kulttuurisen moninaisuuden edistäjänä. Artikkelissa kerrottiin Espoon Entressen kirjastosta ja sen monikulttuurisista toimintatavoista, jotka palkittiin Suomi-palkinnolla. Palkintolautakunnan mukaan kirjaston toiminta sopii esikuvaksi kaikille kulttuurin parissa työtekeville. Entressen kirjastossa työtä monikulttuurisuuden hyväksi tekee vakituisen henkilökunnan lisäksi myös vapaaehtoiset.

Huhtikuussa HS:n Annamari Sipilän artikkelissa, *Sitten valtasimme kirjaston*, pureuduttiin yleisten kirjaston tilanteeseen Britanniassa. BBC:n maaliskuussa tekemän selvityksen mukaan valtion ja kuntien säästötoimet ovat lakkauttaneet maasta viimeisen kuuden vuoden aikana yli 300 yleistä kirjastoa ja neljännes yleisten kirjastojen työntekijöistä on menettänyt työnsä. Lontoon Carnegie-kirjaston sulkemisuhka sai kirjaston asiakkaat valtaamaan kirjaston, koska heille kirjasto oli enemmän kuin vain paikka, josta lainataan lukemista. Sinne tultiin viettämään aikaa ja olemaan osa yhteisöä. Valtaus sai laajasti tukea lontoolaisilta ja lähialueen yrittäjiltä. HS:n artikkelissa toukokuussa, *Nuoret peräävät kunnioittavaa kohtelua*, Marjo Valtavaara tutki nuoriin suhtautumista kauppakeskuksissa ja muissa julkisissa tiloissa. Yhdeksi näkökulmaksi artikkelissa oli otettu kirjastot ja nuorisiasiakkaat. Kun nuorisotiloja suljetaan tai ne muuttuvat kuntien säästösyistä yhä enemmän lasten ja varhaisnuorten tiloiksi, nuoret etsivät yhteistä, omaa tilaa myös kirjastoista. Valtavaaran kanssa asiasta kirjoitti Pertti Neuvonen, joka oli artikkeliinsa, *Jakomäen kirjastossa osataan nuorisotyö*, haastatellut Jakomäen kirjaston henkilökuntaa ja kirjaston nuorta asiakasta. Molemmat osapuolet olivat sitä mieltä, että kirjasto on onnistunut tavoissaan toimia nuorten kanssa. Yksi syy tähän on kirjaston käyttösopimus, joka allekirjoitetaan, jos nuori käyttäytyy kirjastossa häiritsevästi.

Kalevan kevään lehdissä oli useampia laajoja lukemiseen liittyviä artikkeleita. Helmikuun alussa Isa Kotilaisen artikkelissa, *Lukuopas ohjaa kirjan luokse*, esiteltiin Oulun kaupunginkirjaston lukuoppaina toimivaa henkilökuntaa. Artikkelissa kerrottiin myös tarkemmin lukuopas-palvelusta, joka on aloitettu kirjastossa syksyllä 2015. Toinenkin lehden artikkeli helmikuussa käsitteli

lukemisen edistämiseen liittyvää palvelua. Henrika Palokangas kirjoitti artikkelissaan, *Mihin kirjaan tänään tartutaan?*, kirjaston lukukoira-toiminnasta, joka on Suomen Karva-Kaverit ry:n palvelua. Toiminta on suunnattu erityisesti lapsille mutta kaikille lukemaan opetteleville ja lukeville kirjastoasiakkaille. Lukemiseen liittyi myös Anssi Väisäsen huhtikuun artikkeli, *Dekkaristi lukee ajatuksella*, jossa kerrottiin dekkareista, niiden lukemisesta ja pääkirjaston dekkarilukupiiristä. Lukupiiri on toiminut kirjastolla pari vuotta ja kokoontuu kerran kuukaudessa.

Anne Helaakosken artikkelissa, *Jouhevasti kirjastosta*, käytiin läpi Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjaston aineistonvalinnan keskittämistä ja kelluvaa kokoelmaa, joka helpottaa myös logistiikkaa. Aineistot liikkuvat kysynnän ja varausten mukaan ja varatun aineiston voi noutaa itsepalveluna omasta lähikirjastosta sekä palauttaa sen sinne. Palvelu tehostuu ja tasa-arvoistuu eivätkä kirjat odota kuljetuslaatikoissa. Helmikuun lopussa uutisoitiin näkyvästi ja laajasti kirjaston roolia maahanmuuttajien kotouttamisessa. Pia Kaitasuo kirjoitti artikkelissaan, *Kaalay soo booqo maktabada! Kirjaston kielikahvilassa opitaan*, kirjaston maahanmuuttajille suunnatuista palveluista. Kirjaston yksi tehtävä on tarjota aineistoja asiakkailleen heidän äidinkielillään ja kirjastossa tätä tehtävää hoidetaan kielikahvilan ja Monikielisen kirjaston siirtokokoelman avulla. Kielikahvila on kokoontunut kirjastossa vuoden 2016 alusta ja sitä vedetään SPR:n vapaaehtoisten voimin. Kirjastossa on lisäksi ulkomaalaisia asiakkaita varten oma työryhmä, joka miettii uusia palveluita ja toimintamuotoja nimenomaan heille.

Maaliskuun Kalevassa Juha Sutela esitteli kirjoituksessaan, *Hessen uudet rytmit*, pääkirjaston musiikkiosaston tapahtumaa, jossa yhdistyi Hermann Hessen sanataide ja elävä jazzmusiikki. Huhtikuussa Tero Vainio kirjoitti kolumnissaan, *Kirjasto on myös demokratian pilari*, Britannian kirjastoihin kohdistuvista leikkauksista, jotka ovat johtaneet kirjastojen alasajoon. Toukokuun Kalevassa *Tullista tullu* –palstalla pohdittiin kirjastojen ihanuutta ja e-kirjojen helppoutta. Lauantai-aamuna omatoimikirjaston ainoana asiakkaana pääsee nauttimaan kirjaston kulttuurisesta rauhasta.

Kevään Kirkkonummen Sanomien artikkeleiden aiheina olivat Kirkkonummen kirjaston lapsille ja senioreille suunnatut palvelut ja Kirkkonummen pääkirjaston kevään perinteiset taidenäyttelyt. Helmikuussa lehdessä oli artikkeli, *Kirjasuosituksia ystävyyydestä koululaisille*, jossa kerrottiin Kirkkonummen kirjaston alakoululaisille suunnatusta kirjavinkkaus-tapahtumasta. Samassa lehdessä informoitiin ekaluokkalaisten vanhempia koulunsa aloittavien kirjastokortin hankkimisesta ja kirjastonkäytön opastuksista. Kirkkonummella kirjastokortin hankkiminen ekaluokkalaiselle onnistuu

samalla sähköisellä lomakkeella, jolla ilmoitaudutaan kouluun. Maaliskuun lehdessä oli artikkeli, *Puuhaa ja pajoja lapsille pääkirjastossa lasten lauantaina*, jossa kerrottiin Kirkkonummen pääkirjaston Lasten lauantai -tapahtumasta. Tapahtuma oli suunnattu lapsille ja lapsiperheille ja kirjastossa oli ohjelmaa heille koko päivän.

Kirkkonummen Sanomien senioreille suunnatussa artikkelissa, *Senioritreffit*, informoitiin verkkoasiointipalveluiden käytön opastuksista sekä pääkirjaston Digicafésta ja Tietokonetohtorin vastaanotosta. Digicaféssa tutustutaan viikoittain kahden tunnin ajan tietokoneisiin ja tabletteihin sekä kirjaston e-aineistoihin. Tietokonetohtorilla on joka viikko tunnin vastaanotto ja hänen kanssaan voi ratkoa pieniä tietotekniikkaan liittyviä ongelmia. Varaamalla voi saada henkilökohtaisen opastusajan. Lehdessä oli myös artikkeli, jossa kerrottiin Veikkolan kirjastossa pidettävistä säästyksellisistä lauluiltoapäivistä. Tapahtumaa järjestetään kerran kuukaudessa yhteistyössä Sydänkerhon kanssa. Kevään Kirkkonummen Sanomissa uutisoitiin myös näkyvästi Kirkkonummen pääkirjaston kaksi taidenäyttelyä. Laura Salaman artikkelissa, *Aurinkoista, positiivista ja värikylläistä*, esiteltiin Kirkkonummen kansalaisopiston kuvataideryhmien näyttely. Toisessa näyttelyssä oli esillä Kirkkonummen kuvataidekoulun oppilaiden töitä. Marjo Alste uutisoi artikkelissaan näyttelyä otsikolla *Väriä Kirjaston kirjastossa* ja tuolla artikkelilla kirjasto pääsi myös lehden kanteen.

5.2 Lehtien muita kirjastoja koskevat uutisointeja helmi-toukokuussa

Kevään Helsingin Sanomien lauantai-essessä *Halutaan ostaa korvarauhaa*, kulttuuritoimittaja Kaisa Viljanen kirjoitti melulle altistumisesta. Suomalaiset hakevat suojaa melulta rauhallisista paikoista, kuten luonnosta, saunasta ja kirjastosta. Kevään lehdissä uutisoitiin myös Lainan päivä ja *Päivän vinkkaaja* -palstoilla oli kevään aikana kahdesti Helmet-kirjastojen henkilökuntaa suosittelemassa kirjastotapahtumaa. Lehdessä uutisoitiin lyhyesti myös mm. Vantaan Länsimäen itsepalvelukirjasto, Espoon Karhusuon uuden koulun ja kirjaston hankesuunnitelma, Kirjasto 10:n bassokitaravarkaus sekä 40 vuotta vanhan lainan palautuminen Kallion kirjastoon. Palstatilaa sai myös Helmet-kirjastojen ja Otavan ekaluokkalaisille suunnattu lukukampanja.

HS:n Mieli-pide-osiossa kommentoitiin Kirjastoapurahautakunnan uutta linjausta apurahoihin ja kannettiin huolta apurahatta jäävien asemasta. Kevään mielipidekirjoituksissa sivuttiin myös uutta lakia. Keskustelua herätti tulevan kirjastolain linjaus, joka poistaa varausmaksut yleisistä

kirjastoista. Kirjastopalveluiden aktiivinen käyttäjä ei kannattanut varausmaksujen poistoa. Hänen mielestään varausmaksujen poistaminen on jo nyt lisännyt pääkaupunkiseudulla turhia varauksia, jotka taas työllistävät kirjastohenkilökuntaa. Kirjoitukseen vastasivat sekä Vantaan että Helsingin kaupunginkirjastojen johtajat, jotka molemmat olivat varausmaksujen poistamisen kannalla. Vantaalla varausmaksuista on luovuttu aikaisemmin kuin Helsingissä, koska maksujen periminen ja noudot työllistivät liikaa henkilökuntaa. Helsingissä varausmaksuista luovuttiin vasta vuoden 2015 alussa. Varausten määrät ovat maksuttomuuden jälkeen Helsingissä kasvaneet, mikä vastaavasti on lisännyt ruuhkia kuljetuksissa ja logistiikassa. Nykytilannetta helpottaa varausten itsepalvelunoudot ja Helsingissä yritetään edelleen kehittää itsepalvelua ja tiedottamista, jotta välttyttäisiin turhilta varattujen aineistojen kuljetuksilta.

Helmikuussa sekä Kalevassa että Helsingin Sanomissa julkaistiin Helvi Puolakan ja Maija Sarasteen kirjoitus, jossa muistettiin Benita Pasasta, Oulun kaupungin kirjastolaitoksen kehittäjää. Toinen kirjastonhoitajan ammattiin liittyvä nosto oli Liisa Laineen artikkelissa, *Työ meni uusiksi*, jossa kerrottiin digitalisaation ja automaation vaikutuksista työelämän muutoksiin. Laineen kirjoituksessa oli esimerkkinä mm. kirjastonhoitajan työnkuvan muuttuminen. Kirjastoissa työskennellään yhä enemmän asiakkaiden keskellä ja esiintymistaidot korostuvat kirjavinkkauksissa, opastuksissa ja eri tahojen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Tiedonhakutehtävät muuttuvat vaativammiksi, koska yksinkertaiset kysymykset asiakas osaa hoitaa itse.

Muita Kalevassa olleita Oulun seudun yleisiä kirjastoja koskevia uutisointeja olivat mm. kirjaston muuttaminen uusiin tiloihin koulu- ja omatoimikirjastoksi ja kirjastotilojen laajennussuunnitelmat sekä Oulun pääkirjaston sunnuntaiaukioloaika. Kevään *Toim. huom.* –palstan nostoja olivat pääkirjaston tietokoneen käytön opastukset, kirjaston puutarhavinkit, Lukuviikko ja Eurooppa-päivän tapahtumat kirjastossa. *Tekstarit*-mielipiteissä kommentoitiin kirjastotilojen melua ja asiakkaiden huonoa lehtisalikäyttäytymistä. Muissa tekstarissa oltiin huolissaan yleisesti suomalaisen yhteiskunnan säästötoimista ja niiden vaikutuksista kuntien palveluihin. Pirjo-Liisa Niinimäen puheenvuorossa, *Sota "voitettiin" sivistyksellä*, kerrottiin suomalaisista sotavangeista, joiden lukutaitoa ja hyvää käytöstä hämmästeltiin Englannissa 1800-luvun lopulla. Niinimäen kirjoituksessa tuotiin esille tuon ajan suomalaiset kirjastot, jotka mahdollistivat sotilaille ja rahvaalle lukutaidon ja sivistyksen.

Kevään Kirkkonummen Sanomissa kerrottiin myös Kirjan ja ruusun -päivän tapahtumasta, jonka Veikkolan kirjasto toteutti yhteistyössä nuorisoteatterin, kirjailija Emma Putkosen, Navalan tallin ja Kirjaston ystävät ry:n kanssa. Näyttelyiden lisäksi kevään lehdissä nostettiin esille Kirkkonummen lainatuimmat kirjat sekä vuoden 2015 syksyllä Kirkkonummen kirjaston ja suomalaisen seurakunnan yhteistyönä aloitetut Keskustele kirjasta -illat. Kirkkonummen Sanomien kevään numeroissa tiedotettiin myös aikuisväestölle suunnatuista keskustelutilaisuuksista ja esiteltiin Kirkkonummen pääkirjaston puuhailun paikka Mesta sekä muistutettiin Kirkkonummen kirjastoautosta ja sen reiteistä. Huhtikuussa tiedotettiin myös Kirkkonummen kirjaston musiikkitapahtumasta *Keväiset levytanssit – Kom och dansa in våren*. Kirjastojen rahoitukseen liittyen uutisoitiin Kirkkonummen palvelutuotantolautakunnan esitys pääkirjastorakennuksen laajennustöiden kustannusarvion hyväksymisestä sekä Etelä-Suomen aluehallintoviraston myöntämistä kirjastojen kehittämävustuksista. Toukokuun lopulla lehdessä esiteltiin Kirkkonummen kunnan kesätapahtumat, jossa myös kirjaston toiminta oli näyttävästi esillä.

5.3 Syksyn lehtien kirjastoihaiset artikkelit

Syksyn HS:n artikkeleissa esiteltiin uudenlaisia kirjastotiloja. Esitellyt kirjastotilat olivat joko kokonaan uusia tai ne oli remontoitu uudenlaista käyttötarkoitusta varten. Elokuun alussa lehdessä uutisoitiin näkyvästi Ison Omenan kirjaston muutto uusiin tiloihin kauppakeskuksessa. Taika Dahlbomin artikkeli, *Kirjastosta tulee palvelutori*, kävi läpi kirjaston uudenlaista palvelukonseptia. Kirjasto on kauppakeskuksessa yksi toimija muiden joukossa ja kirjasto palvelee asiakkaita siellä missä ihmiset ovat. Kirjaston tilat ovat Kelan, lääkärikeskuksen ja neuvolan kanssa samassa osassa ja kirjaston kokoelmia voi hyödyntää työmatkalla, odotellessa lääkärille pääsyä tai Kelaan asiointia. Kirjastosta löytyy tiloja harrastamiselle ja kokoontumiselle, mutta rauhallista lukutilaakaan ei ole unohdettu. Nuorille on tiloissa oma palvelukoppi ja fantasiakirjoja. Matalat kirjahyllyt ovat vähentäneet pysyvän kokoelman määrää, mutta sen uskotaan korvautuvan kelluvalla kokoelmalla.

HS:n elokuun lehdissä oli kolme muutakin artikkelia kirjastojen tiloista. Iida Sofia Hirvosen artikkelissa, *Kirjaston levykuunteluhuone muuttui karaokehotelliksi*, kerrottiin Vantaan Tikkurilan kirjaston musiikkiosaston kuunteluhuoneen uudenlaisesta käyttötarkoituksesta. Tiloissa on karaokelaitteet ja yli 3 000 kappaleen valikoima, joita asiakkaat käyttävät säännöllisesti. Karaoke on kirjaston kehittämiskokeilu, jolle on saatu rahoitusta Opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Musiikkiosastolla on lisäksi pelejä, joilla voi harjoitella soittamista ja tulevaisuudessa kirjastosta voi

lainata myös soittimia. Syksyn lehdessä esiteltiin myös Töölön kirjaston uusitut tilat, jotka aukesivat elokuussa kahden vuoden remontin jälkeen. Liisa Niemen artikkelissa, *Kirjastosta tuli paikka oleskelulle*, kerrottiin arkkitehti Aarne Ervin suunnittelemien kirjastotilojen uudistamisesta. Töölön kirjaston entinen musiikkiosasto toimii nyt asiakkaiden yhteisenä tilana, josta löytyvät sähkörummut, pelikonsoleita ja ompelukone. Töölöstä voi lainata soittimiakin. Myös Töölön kirjastossa fyysisiä aineistoja on vähemmän kuin ennen. Aineistoja taas löytyy Pasilan kirjaston tiloista, jotka Katja Kuokkanen esitteli artikkelissaan, *Täällä lepäävät Tiina ja Lotta*. Pasilassa sijaitsee pääkaupunkiseudun kirjastojen varastokokoelmatila, jossa säilytetään niitä aineistoja, joita lainataan vähemmän. Lokakuun lopulla lehdessä oli vielä Karla Kempaksen aukeaman juttu, *Kaikkien keskustakirjasto*, jossa esiteltiin visuaalisesti tulevaa Keskustakirjastoa ja sen tiloja sekä palvelukonseptia.

Elokuun alussa Kalevassa julkaistiin Anni Hyypiön ”*Pokkitörmäilijä*”-kolumni, *Kirjat, viekää minut kauas sivupoluille*, jossa kirjoitettiin arkirutiineihin havahtumisesta ja siitä, miten kirjastopalvelut voivat auttaa ankeudesta poispääsyyn. Syyskuussa Janne Nevalan kolumnissa, *George Clooney Vihannin kirjastossa*, ylistettiin kirjaston osaavaa ja ystävällistä henkilökuntaa, joka pelastaa kuuluisan ja kirjastoa arvostavan amerikkalaisen näyttelijänkin pinteestä. Lokakuun lehdessä oli myös Anna Kilposen artikkeli, *Teetä ja tarinoita aikuisille*, jossa esiteltiin oululaisten lähikirjastojen aikuisille suunnattua kirjallisuustapahtumaa. *Teetä ja sympatiaa* -satutuokioissa, tarjotaan aikuisille rauhallinen tuokio tarinoiden ja teehetken parissa. Kirjallisuustapahtumakokeilussa luetaan ääneen tarinoita, novelleja, runoja ja katkelmia romaaneista.

Syyskuun Kalevassa oli Anne Helaakosken artikkeli, *Lapsille kirjoittaminen on vaativaa*, jossa kerrottiin tietokirjailija Markku Löytösen kirjailijaurasta ja vierailusta Rajakylän kirjastoon. Artikkelissa Löytönen kertoi työstään tietokirjailijana ja lapsille kirjoittamisen haasteista. Löytösen mielestä tietoa on nykyään hyvin tarjolla sekä sähköisissä että painetuissa kirjoissa, mutta painetun käytettävyys vie tietokirjailijan mielestä edelleen voiton sähköisestä. Roald Dahlin 100-vuotissyntymäpäivätapahtuma Oulun pääkirjastolla uutisoitiin näkyvästi toisessa Anne Helaakosken artikkelissa, *Ei kerrassaan mitään söpöstelyä*. Artikkelissa käytiin läpi Roald Dahlin kauan jatkunutta suosiota kirjailijan tuotantoon perehtyneen kirjastovirkailija Eeva-Maria Alatalon kanssa. Lokakuun Kalevassa oli myös Mari Åkerfeltin kirjoitus *Teetä ja sympatiaa* -satutuokiosta ja sen tunnelmasta. Kirjoittaja oli itse ollut mukana tapahtumassa ja tuokion hienoja kokemuksia olivat tietysti tarinat, mutta myös kuuntelijan osaan rauhoittuminen ja yhteisöllisyyden kokeminen.

Kirkkonummen Sanomien syksyn kirjastoaiheiset artikkelit käsittelivät pääasiassa kirjastojen näyttelyitä ja tapahtumia sekä lukemiseen liittyviä palveluita. Lehdissä esiteltiin Kirkkonummen kirjaston tähtitieteellinen valokuvanäyttely ja lasitaidenäyttely sekä Inkoon kirjaston kirjantukinäyttely. Tapahtumista mainostettiin mm. Kirkkonummen kirjaston Majakkaseuran tilaisuutta sekä yleisöluentoa musiikin mahdollisuuksista muistisairaiden hoidossa. Syksyn lehdissä kirjoitettiin myös Kirkkonummi-päivistä ja päivien tapahtumissa uutisoitiin kirjaston ohjelma näkyvästi. Veikkolan kirjaston nuorisoteatterin tulevan syksyn toiminta sai lehdessä koko sivun artikkelin ja Kirkkonummen kirjaston kielikahvilatoiminnasta informoitiin sekä suomeksi että ruotsiksi. Lehti uutisoi myös Kirkkonummen kirjaston luennot musiikista ja sienistä sekä Mestapajan opastuksista ja toiminnasta. Lokakuun numeroissa esiteltiin uutta 12-18-vuotiaille suunnattua arduino-pajatoimintaa, jota aloitellaan Kirkkonummen kirjastossa. Inkoon kirjaston tapahtumista otsikoihin nousivat senioreille suunnattu internet-opastus sekä Benjamin Lundinin artikkeli, *Naisilla puheenvuoro Inkoon kirjastossa*, jossa kerrottiin Inkoon kirjastossa pidettävästä luentosarjasta *Kvinna i Ingå – Naisena Inkoossa*.

Kirkkonummen Sanomissa oli syksyn aikana useita artikkeleita kirjastojen tapahtumista ja palveluista, jotka liittyivät kirjallisuuteen. Syyskuun numeroissa kerrottiin Kirkkonummen pääkirjaston erilaisista lukupiireistä artikkelissa *Harrasta lukemista kirjastossa*. Lehdessä oli myös Tarja Karvisen artikkeli, *Sanataiteesta iloa kaikenikäisille Kirjaston ystävien tapahtumissa*, joka käsitteli Kirkkonummen Kirjaston ystävät ry:n järjestämää kirjallisuusaiheisesta toimintaa kirjastoissa. Toimintaan kuuluu erilaiset sanataidepajat lapsille ja nuorille sekä aikuisille suunnatut kirjallisuuspiirit.

5.4 Lehtien muita kirjastoja koskevia kirjoituksia elo-lokakuussa

HS:n syyskuun artikkelissa, *Helsingin koirat istuvat kirjastoissa ja kaljalla*, kerrottiin julkisten tilojen uusista koira-asiakkaista. Helsingissä jo joka toiseen kirjastoon voi viedä koiran mukanaan. Kirjastoissa järjestetään myös Lukukoira-toimintaa. Toinen syyskuun mielenkiintoinen kirjastoja koskeva artikkeli liittyi kirjastotyöhön ja tuotteistamiseen. Anna-Sofia Niemisen artikkelissa, *Kirjastovirkailija opetteli tuotteistamista*, esiteltiin Kallion kirjaston erikoiskirjastovirkailija Janne Palander, joka yhdistää työssään kirjastopätevyyden ja tuotekehittäjyyden. Hän on kirjaston some-vastaava ja vetää sen lisäksi kirjastossa kahta elokuvakerhoa. Kallion kirjastossa uskalletaan

kokeilla ja toteuttaa uusia asioita, koska kirjastolla on selkeät omat arvot ja mielipiteet, joista on sovittu yhdessä henkilökunnan kanssa.

Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksissa kommentoitiin lehden syksyn artikkeleita. Töölön kirjastoon liittyvästä artikkelista kommentoitiin mainintaa kirjaston tiloissa pelättävistä hissuttelevista kirjastonhoitajista. Eräs kirjastoalalla pitkään työskennellyt kehotti päivittämään mielikuvaa kirjastohenkilökunnasta ja hiljaisista kirjastoista. Myös Pasilan kirjavarastoa koskevaa artikkelia ja sen otsikointia kommentoitiin. Kirjoittajina olivat sekä kirjastoammattilaiset että kokoelmaa käyttävä asiakas. Helsingin kaupunginkirjaston johtajien mielestä, kirjavarasto on tärkeä ja arvokas osa kirjastoverkon kokoelmaa ja toimii tarpeellisena lisänä yksittäisten kirjastojen kokoelmille. Myös kirjavarastoa käyttävä tutkija kirjoitti kirjavarastosta ja muistutti, että sieltä löytyy sekä kauno- että tietokirjoja, joita lainataan edelleen. Helsingin kaupungin kulttuuri- ja kirjastolautakunnan jäsen kommentoi Laajasalon kirjaston uhattua tulevaisuutta. Olemassa oleva kirjastorakennus on purku-uhan alla ja kirjastoa ollaan siirtämässä kauppakeskukseen. Helsingin kaupunginkirjastojen johtajat vastasivat kirjoitukseen ja vakuuttivat, että uudet tilat kauppakeskuksessa yhdessä nuorisotoimen kanssa takaavat kirjaston käytön tulevaisuudessakin. Lokakuun lopun lehdessä kirjastoammattilainen kommentoi artikkelia, jossa Espoon kaupungin entinen taloussuunnittelija esitti kriittisiä kommentteja Espoon taloudenpidosta ja palveluiden, myös kirjastopalveluiden, tarjonnasta. Mielipidekirjoituksessa puolustettiin kirjastojen tarjoamaa laajaa palveluvalikoimaa ja monipuolisia tiloja, jotka takaavat kaikille yhteiskunnassa tasapuoliset mahdollisuudet kulttuuriin, sivistykseen ja yhteisöllisyyteen.

Useissa Kalevan syksyn artikkeleissa kirjoitettiin kirjaston yhteistyömuodoista. Elokuun lopussa Kalevassa kerrottiin Oulun taidemuseon kirjailijamatineasta, jossa oli mukana kaksi kirjastonhoitajaa kertomassa taidemuseon kirjailija- ja runoilijamuotokuvien henkilöistä ja heidän tuotannostaan. Elokuun lehdessä informoitiin myös Oulun pääkirjastossa olevasta yritysten esittelypisteestä, jossa yritykset voivat esitellä tuotteitaan käyttäjille. Oulun kaupunginkirjaston ja Kalevan yhteistyössä toteutettu painovapauden 250-vuotisjuhla uutisoitiin myös lehdessä näkyvästi. Muita syksyn lehtien uutisointeja olivat mm. OUTI-kirjastojen varausmäärien kasvu ja varausten itsepalvelunoudot. Lainaamiseen liittyi myös artikkeli, jossa kerrottiin e-kirjojen suosion kasvusta Suomessa ja kirjastojen e-kirjakokoelmista. *Toim. huom.* -palstoilla oli syksyn aikana useita kirjastoihin liittyviä uutisointeja, joissa kerrottiin kirjastojen lukupiireistä ja muista kirjallisuuteen liittyvistä tapahtumista Oulun seudulla, mutta myös näyttelyistä ja eri aihealueiden luennoista kirjastoissa.

Kirkkonummen Sanomissa uutisoitiin Kirkkonummen alueen ikäihmisille suunnatusta lukupiiritoiminnasta. Lehdissä kerrottiin myös Kirkkonummen kirjaston lukuneuvoja-palvelusta ja mainostettiin useasti seurakunnan kanssa yhteistyössä järjestettävää Keskustele kirjasta -tapahtumaa. Inkoon kirjaston kirjallisuustapahtumista esille nostettiin Leena Lehtolaisen kirjailijavierailu.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

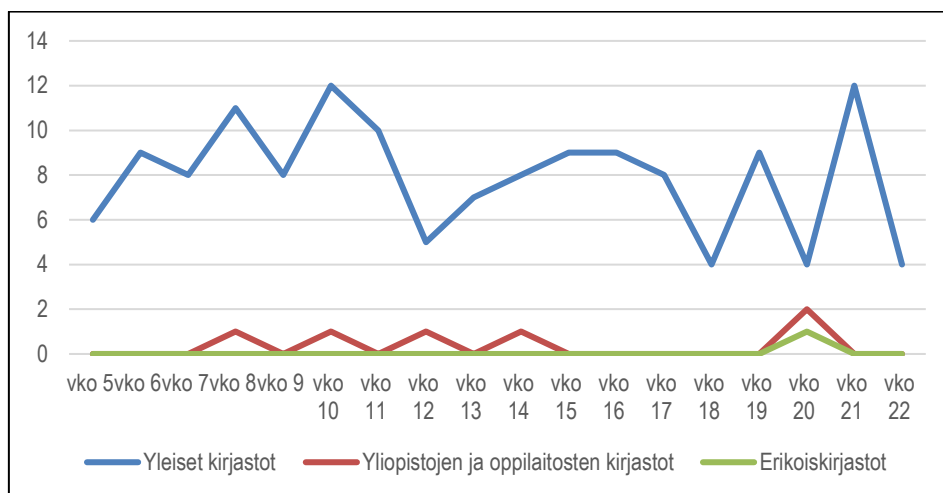
Opinnäytetyötä varten seurattiin kolmen suomalaisen sanomalehden kirjastoja koskevia uutisointeja vuoden 2016 aikana. Artikkeliaineistoa kerättiin Helsingin Sanomista, Kalevasta ja Kirkkonummen Sanomista kahdessa jaksossa yhteensä seitsemän kuukauden ajan. Kerätystä artikkeliaineistosta analysoitiin tarkemmin yleisiä kirjastoja koskevat toimitetut artikkelit ja samalla seurattiin uuteen lakiin liittyviä uutisointeja. Opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla uutta yleisiä kirjastoja koskevaa lakia on valmisteltu vuodesta 2015 lähtien ja laki astuu voimaan 1.1.2017. Tutkimusmenetelmänä oli laadullinen aineistolähtöinen sisällönanalyysi, jossa kirjastoihineiset artikkelit kerättiin ja tilastoitiin. Kokonaiskuvan saamiseksi yleisiin kirjastoihin liittyvät artikkelisisällöt ryhmiteltiin tarkemmin excel-taulukoihin kirjastojen toimintojen ja lehtikirjoitusten tekstilajien mukaan. Tilastoidut artikkelisisällöt analysoitiin ja artikkeleihin liittyvistä tilastoista tehtiin kaaviot, jotka selventävät sanomalehdissä olleita yleisiä kirjastoja koskevia uutisointeja.

Kaikkien kolmen lehden kirjastoihineiset uutisoinnit keskittyivät yleisiin kirjastoihin. Kirkkonummen Sanomat on paikallislehti, jossa kaikki kirjastoihineiset uutisoinnit koskivat Kirkkonummen ja Inkoon kirjastoja. Kirkkonummen kirjastoon liittyviä uutisointeja oli lehdessä eniten. Syksyn artikkeleissa Inkoon kirjastoon liittyvien uutisointien määrä kasvoi. Yllättävää oli se, että Siuntion kirjasto ei tiedottanut toiminnastaan Kirkkonummen Sanomissa.

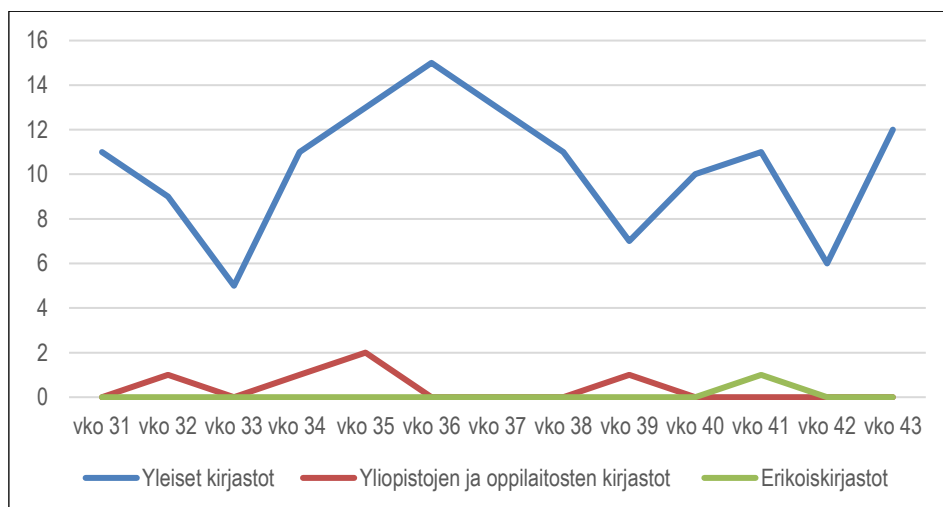
TAULUKKO 3. Uutisoinnit lehdissä kirjastotyypeittäin

Lehdet	Helsingin Sanomat	Kaleva	Kirkkonummen Sanomat
Seurantajaksot	kevät / syksy	kevät / syksy	kevät / syksy
Yleiset kirjastot	93 / 73	143 / 134	30 / 43
Yliopistojen ja oppilaitosten kirjastot	12 / 5	6 / 5	0 / 0
Erikoiskirjastot	4 / 4	1 / 1	0 / 0
Yhteensä	109 / 82	150 / 140	30 / 43

Kalevassa oli yleisten kirjastojen lisäksi myös yliopisto- ja oppilaitosten kirjastoihin sekä erikoiskirjastoihin liittyviä uutisointeja mutta suurin osa lehtien artikkeleista käsitteli yleisiä kirjastoja. Kalevassa artikkelien aiheet käsittelivät pääasiassa yleisiä kirjastoja ja niissä käsiteltiin Oulun kirjastojen toimintaa ja palveluita.

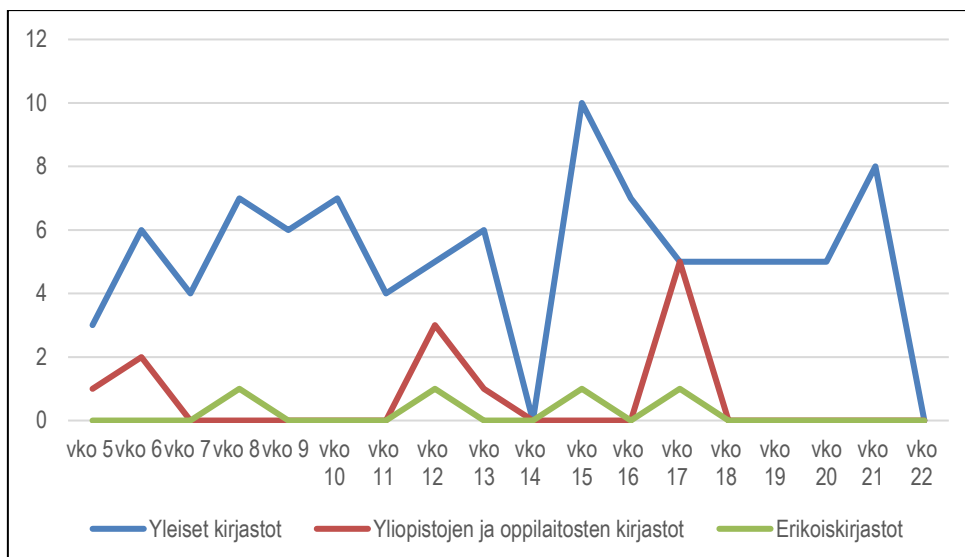

KUVIO 1. Kaleva, uutisoinnit kirjastotyypeittäin 1.2.-31.5.2016

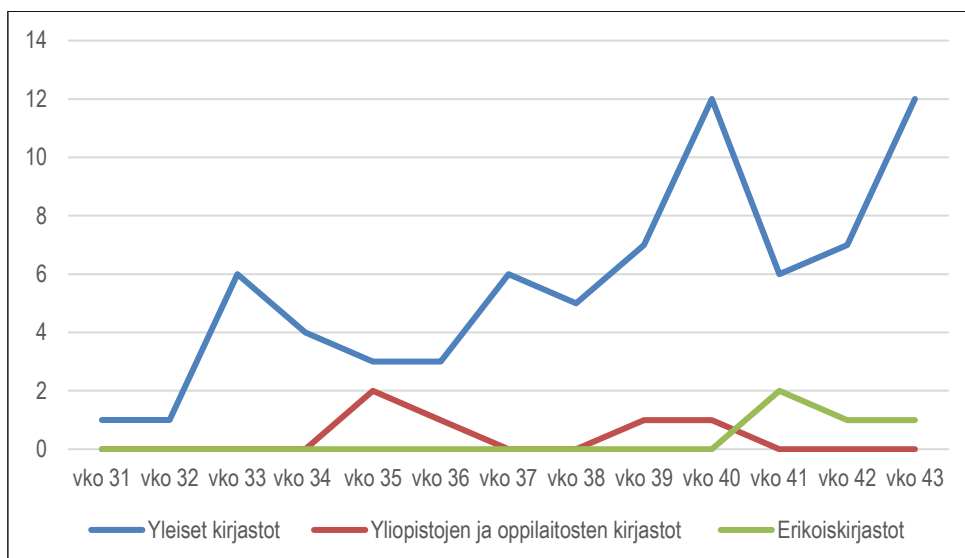
KUVIO 2. Kaleva, uutisoinnit kirjastotyypeittäin 1.8.-31.10.2016

Helsingin Sanomissa oli eniten myös muita kuin yleisiä kirjastoja koskevia uutisointeja. Lehden yleisiä kirjastoja koskevissa uutisoinneissa kirjoitettiin pääasiassa pääkaupunkiseudun Helmet-kirjastoista ja niiden toimintaan liittyvistä asioista mutta kevään artikkeleista 17 prosenttia ja syksyn uutisoinneista reilu 12 prosenttia käsitteli myös muita kuin yleisiä kirjastoja.

KUVIO 3. Helsingin Sanomat, uutisoinnit kirjastotyypeittäin 1.2.-31.5.2016

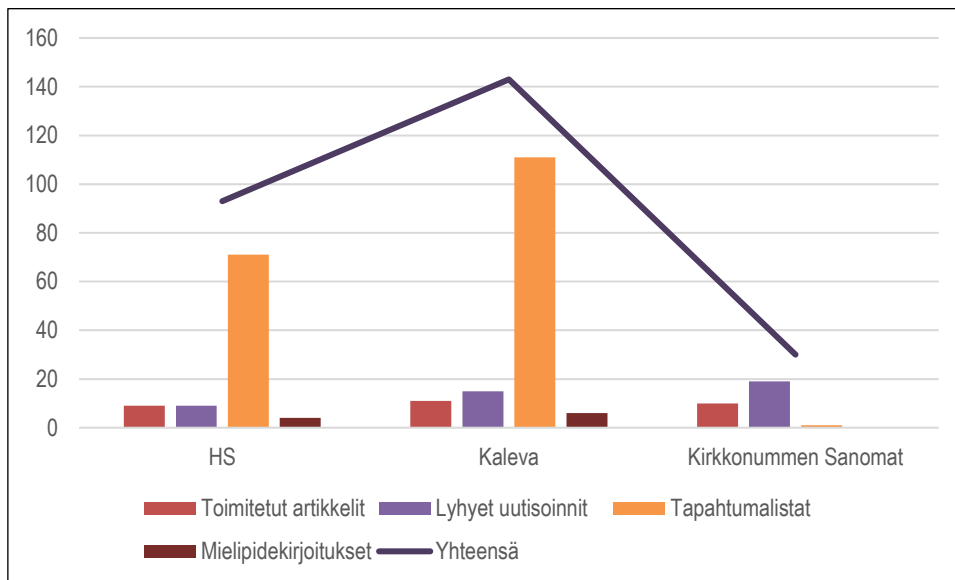
HS:n kirjastoaiheisista uutisoinneista voisi todeta, että kevään luvuissa näkyivät ainakin lehden uutiset yliopistojen rahoitukseen liittyvistä leikkauksista, jotka vaikuttavat sekä yliopistokirjastojen että Kansalliskirjaston toimintaan. HS:n kevään lehdissä asiasta kirjoitettiin sekä lehden artikkeleissa että mielipidekirjoituksissa.

KUVIO 4. Helsingin Sanomat, uutisoinnit kirjastotyypeittäin 1.8.-31.10.2016

Kuten viidennen luvun alussa olevasta taulukostakin näkyi, suurin osa Helsingin Sanomien ja Kalevan uutisoinneista oli kirjastojen tapahtumiin liittyviä ilmoituksia ja Kirkkonummen Sanomissa niitä oli vähemmän. Helsingin Sanomissa ja Kalevassa oli säännöllisesti listaukset kulttuuritapahtumista, joiden yhteydessä tiedotettiin myös kirjastojen tilaisuuksista ja näyttelyistä.

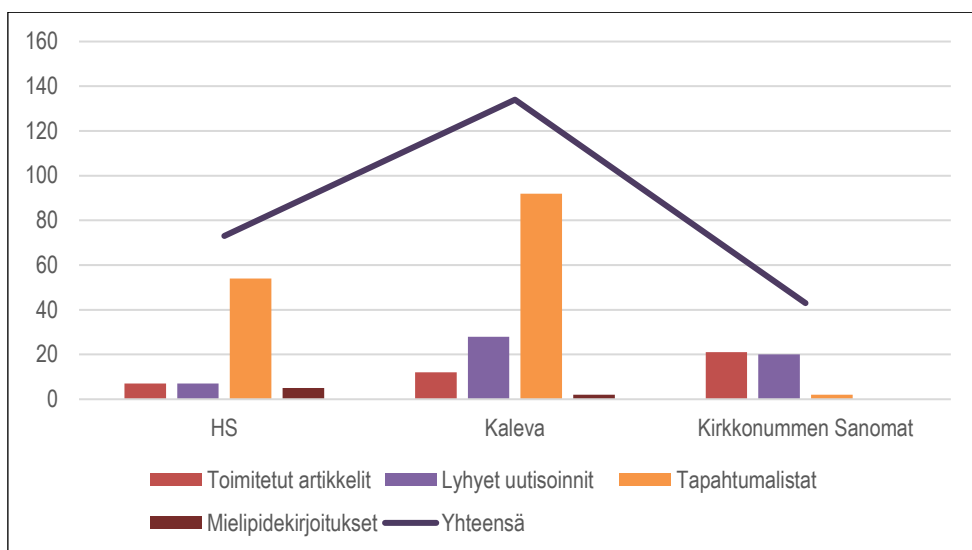
Kirkkonummen Sanomissa tapahtumalistauksia ei juurikaan ollut vaan kirjastojen tilaisuudet uutisoitiin yksittäisinä ilmoituksina ja lyhyinä uutisina. Kirjastoja koskevia toimitettuja artikkeleita oli kaikissa lehdissä. Helsingin Sanomissa oli yhtä paljon toimitettuja artikkeleita ja lyhyempiä uutisoiteja kun taas syksyn seurantajakson aikana Kirkkonummen Sanomissa oli artikkeleita ja Kalevassa lyhyitä kirjastoja koskevia uutisoiteja enemmän.

KUVIO 5. Uutisointien tekstilajit, yleiset kirjastot, 1.2.-31.5.2016

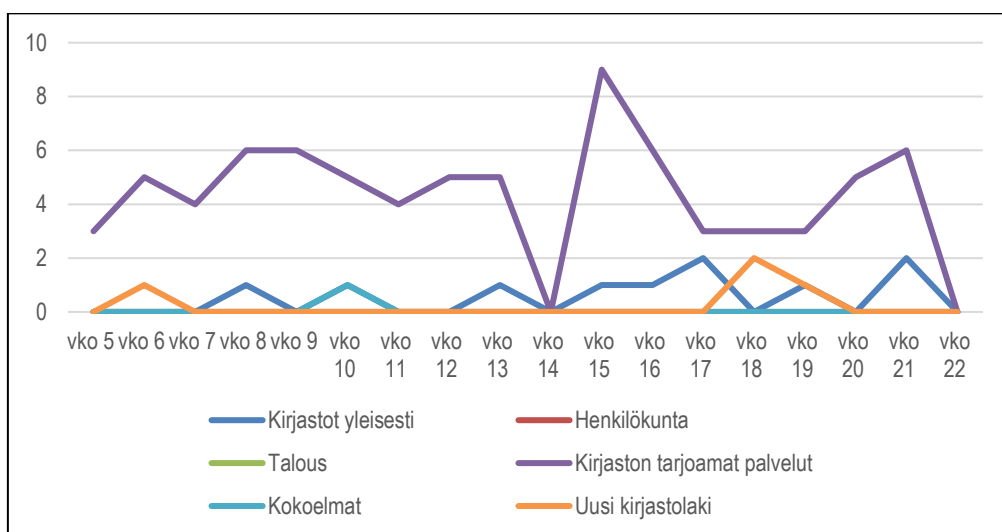
Mielipidekirjoituksia oli Helsingin Sanomissa ja Kalevassa. Kalevan *Tekstarit* olivat lukijoiden lyhyitä kirjastoihin liittyviä kommentteja. Tekstareiden lisäksi Kalevan kirjastoaiheisissa kolumneissa korostettiin kirjastojen merkitystä ja palveluiden tärkeyttä ja muutamissa sivuttiin myös kirjastojen yhteiskunnallista ja sivistyksellistä roolia. Helsingin Sanomissa oli useita yleisiin kirjastoihin liittyviä mielipidekirjoituksia ja lehden mielipidesivuilla käytiin yhteiskunnallista keskustelua kirjastoista. Kirjoituksissa otettiin kantaan lehden kirjastoja käsitteleviin artikkeleihin ja niihin esitettiin vasta-argumentteja. Lehden sivuilla oli myös kirjastonkäyttäjien ja kirjastoammattilaisten kirjoituksia, joissa otettiin kantaa kirjastojen toimintaan ja palveluihin. Positiivista oli huomata, että kirjastonkäyttäjien mielipiteisiin vastattiin kirjastojen tahoilta nopeasti ja kirjastojen toimintaa perusteltiin vastauksissa.

Kirkkonummen Sanomien syksyn artikkelien määrän kasvua selittää Inkon kirjaston uutisointi, mutta myös kattava tiedottaminen kirjastojen syksyn toiminnasta. Kalevan syksyn lyhyiden uutisointien suurta määrää selittää kirjastojen syksyn toiminnan esittelyt ja tapahtumista tiedottaminen. Kalevan *Toim. huom.* -palstoilla oli syksyllä enemmän kirjastoihin liittyviä nostoja.

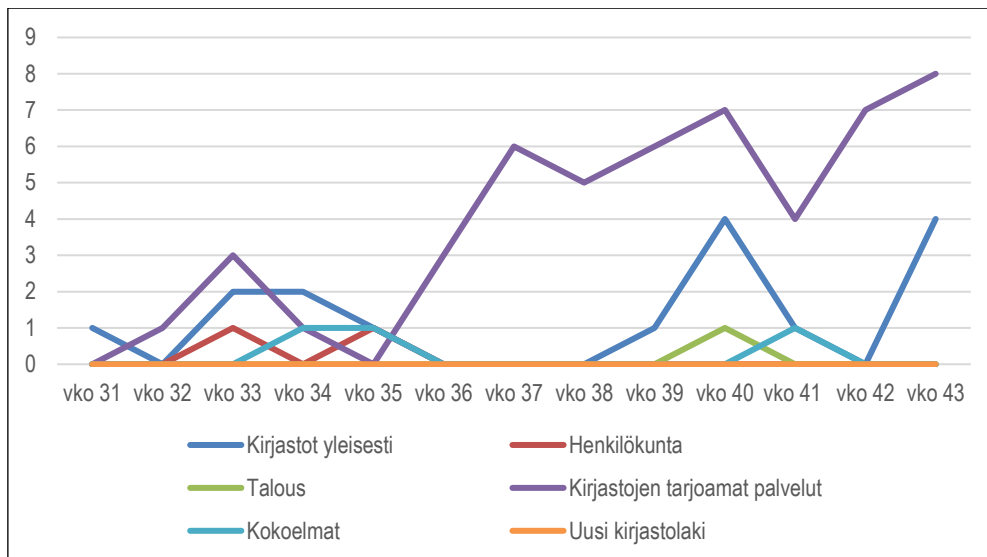
KUVIO 6. Uutisointien tekstilajit, yleiset kirjastot, 1.8.-31.10.2016

Uusi kirjastolaki uutisoitiin ainoastaan Helsingin Sanomissa. Uuden kirjastolain tarpeellisuus puhutti lehden pääkirjoituksessa helmikuussa. Uutta lakia sivuttiin myös kirjastonkäyttäjän varausmaksuihin liittyvässä mieliopidekirjoituksessa, johon vastasivat sekä Helsingin että Vantaan kirjastojen johtajat.

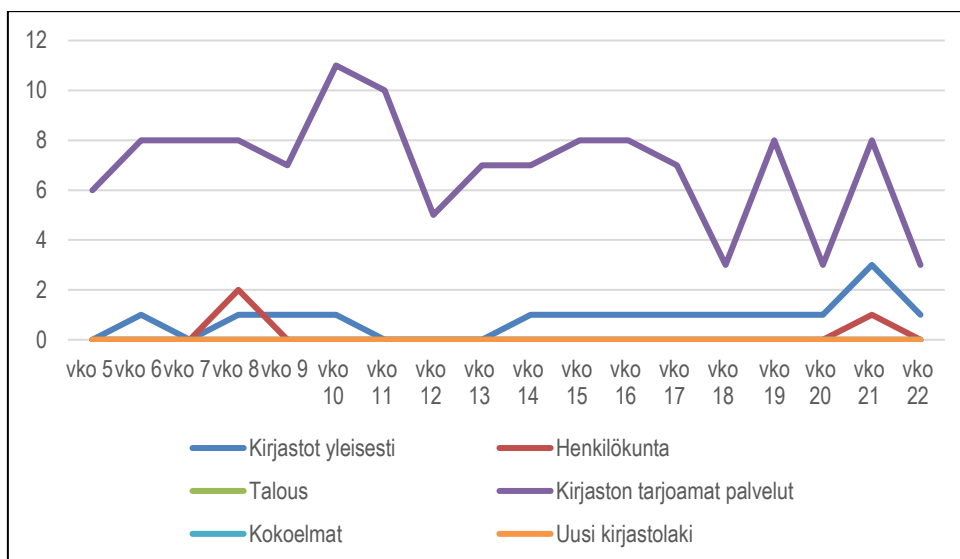
KUVIO 7. Helsingin Sanomat, uutisoinnit kirjastoaiheittain 1.2.-31.5.2016

Helsingin Sanomien syksyn numeroissa keskityttiin kertomaan kirjastojen tarjoamista palveluista. Seurantajaksojen aikana lehden sivuilla ei juurikaan uutisoitu kirjastojen taloutta.

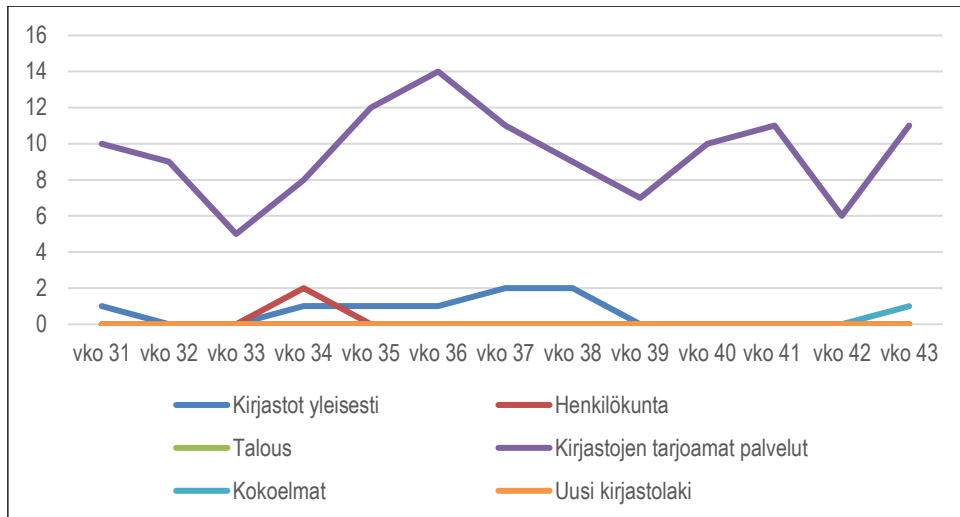
KUVIO 8. Helsingin Sanomat, uutisoinnit kirjastoihteittain 1.8.-31.10.2016

Kalevassa kirjastolaki mainittiin toimittaja Pia Kaitasuon artikkelissa mutta muuten lehti keskittyi tiedottamaan OUKA-kirjastojen tarjoamista palveluista ja erityisesti lukemisen edistämiseen liittyvistä toimintamuodoista.

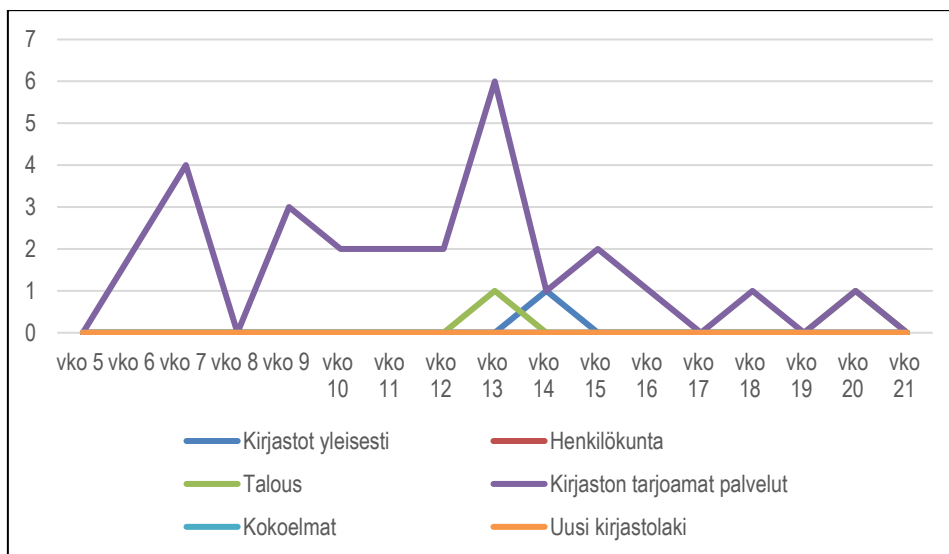
KUVIO 9. Kaleva, uutisoinnit kirjastoihteittain 1.2.-31.5.2016

Kalevan artikkeleissa ei kirjoitettu kirjastojen taloudesta. Myöskään kirjastojen kokoelmiin keskittyneitä artikkeleita ei lehdessä juurikaan ollut, toki kokoelmista kerrottiin muissa kirjastoja koskevissa artikkeleissa.

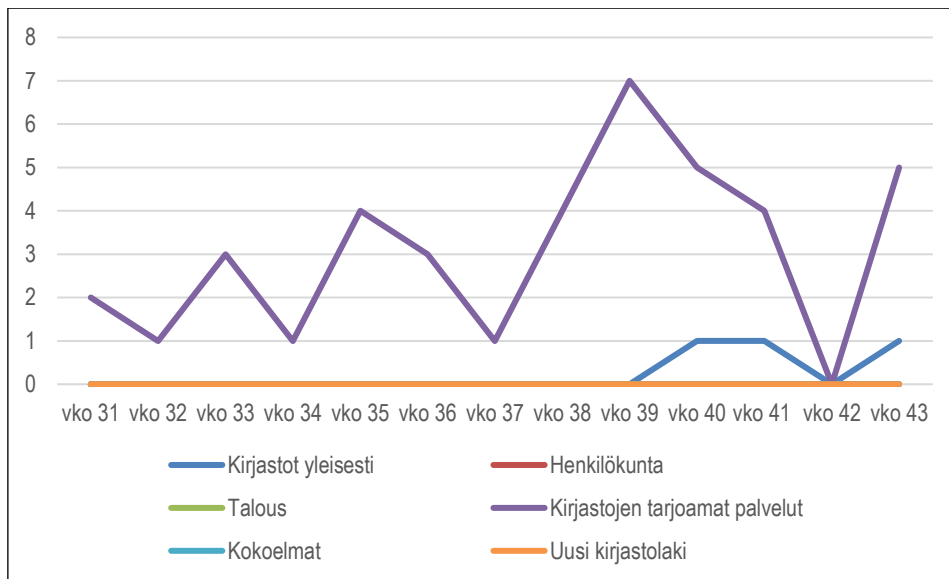

KUVIO 10. Kaleva, uutisoinnit kirjastoaiheittain 1.8.-31.10.2016

Kirkkonummen Sanomissa ei myöskään uutisoitu uutta kirjastolakia vaan lehti keskittyi artikkeleissaan kertomaan Kirkkonummen ja Inoon kirjastojen palveluista, tapahtumista ja näyttelyistä.

KUVIO 11. Kirkkonummen Sanomat, uutisoinnit kirjastoaiheittain 1.2.-31.5.2016

KUVIO 12. Kirkkonummen Sanomat, uutisoinnit kirjastoaiheittain 1.8.-31.10.2016

Kaikissa lehdissä kirjastojen taloutta ja kokoelmia käsiteltiin vähän. Kirjastohenkilökuntaan liittyviä artikkeleita oli muutamia sekä Helsingin Sanomissa että Kalevassa. Huomionarvoista Kalevan kirjoituksissa oli, että kirjastoihin liittyviä asioita sivuttiin useissa artikkeleissa, jotka käsittelivät muita aiheita, kuten eri kulttuuritapahtumia ja kirjastojen tilaisuudet nostettiin esille mm. koululais-ten syysloma-ajan suunnittelua käsittelevissä artikkeleissa.

Kun vertaa opinnäytetyön tuloksia Gladys Kwadzon ghanalaislehtiin liittyvään tutkimukseen (2010), yhteistä on, että valtaosa molempien maiden lehtien kirjastoja koskevista kirjoituksista käsitteli yleisten kirjastojen tapahtumia ja näyttelyitä. Seurantavuosien aikana Ghanan lehdissä kaikista kirjastoja koskevista artikkeleista vain viidennes oli kirjastoihin liittyviä toimitettuja artikkeleita ja kirjoituksiin olisi kaivattu yhteiskunnallisuutta. Suomalaisissa lehdissä kirjastoista kirjoitettiin enemmän, lehdissä oli sekä laajempia kirjastoja koskevia artikkeleita että lyhyempiä uutisointeja. Lehtien artikkeleissa ja uutisissa tiedotettiin kirjastojen tapahtumista sekä lukemiseen ja lukutaitoon liittyvistä palveluista yksittäisille asiakkaille ja toisaalta artikkeleissa korostui kirjastotilojen merkitys yhteisöllisyydelle. Kwadzon tutkimuksen mukaan ghanalaislehtien kirjastoartikkelien otsikoinnit eivät herättäneet lukijoissa huomiota eikä kiinnostusta ja ne oli sijoitettu usein vasta lehden toiseen osaan. Suomalaisissa lehdissä kirjastoaiheet oli otsikoitu selkeästi ja kulttuurisivujen lisäksi kirjastoja käsiteltiin pääkirjoituksessa sekä lehtien etusivuilla ja kirjastoista kirjoitettiin myös muiden yhteiskunnallisten asioiden yhteydessä ja mielipidekirjoituksissa.

Kaikissa seuratuissa lehdissä kirjoitettiin laajasti kirjastoista mutta lehtien artikkelisisällöissä oli eroja. Helsingin Sanomien sisällöissä esille nousi erityisesti kirjastojen muuttuva palvelukulttuuri ja sisällöissä lähestyttiin lukijaa esittelemällä kirjastoja ja niiden uusia palvelumuotoja. Helsingin Sanomat on valtakunnallinen lehti, joka välittää uutisia ja ajankohtaisia asioita laajalle lukijakunnalle ympäri Suomen. HS:ssa kirjastoiheisia artikkeleita ja uutisia oli vähiten mutta kaikki ne olivat informatiivisia ja ajankohtaisia. Helsingin Sanomien kirjoitukset käsittelivät pääasiassa pääkaupunkiseudun kirjastoja ja niissä kerrottiin kirjastojen uudenlaisista tiloista ja palvelukonsepteista. HS:n artikkelien lukeminen herätti pohtimaan kirjastojen roolia yhteiskunnassa mutta myös asiakkaiden uudenlaista roolia kirjastoissa. Kalevan sekä Kirkkonummen Sanomien artikkelisisällöt taas olivat lähempänä lukijaa ja niissä kerrottiin asiakkaille suunnatuista tilaisuuksista ja tapahtumista.

Kaleva on maakuntalehti, jonka tehtävänä on välittää uutisia ja ajankohtaisia asioita Oulun ja Pohjois-Suomen alueelle. Lehden kirjastoartikkelit käsittelivät pääasiassa OUKA-kirjastoja ja niiden palveluita. Lehdissä kerrottiin kirjastojen asiakkaille suunnatusta toiminnasta ja monet lehden artikkelien aiheista liittyivät kirjallisuuteen ja lukemiseen. Kirkkonummen Sanomat on paikallislehti, jonka kirjoitusten aiheina ovat Kirkkonummen, Inkoon ja Siuntion kuntien toiminta. Kirkkonummen Sanomissa kirjastoja koskevat artikkelit käsittelivät Kirkkonummen ja Inkoon kirjastojen asiakkaille suunnattuja palveluita. Kirjastojen tapahtumista tiedotettiin säännöllisesti ja yksityiskohtaisesti. Kirjastojen palveluista tiedottamisessa oli huomioitu eri väestöryhmät, varsinkin lapset, seniorit ja aikuiset.

Sekä Kalevan että Kirkkonummen Sanomien kirjastoiheisilla kirjoituksilla markkinoitiin kirjastoja nonprofit-organisaatioiden toimintaan sopivalla tavalla. Lehdissä mainostettiin kirjastojen yksittäisiä tapahtumia välillä useastikin ja sen lisäksi mainostetusta tapahtumista oli kirjoitettu erillisiä toimitettuja artikkeleita. Tällaiset säännölliset ja informatiiviset kirjoitukset kirjastojen toiminnasta tekevät kirjastot näkyviksi yhteiskunnassa. Maakunta- ja paikallislehdissä kirjoitettiin suoraan kirjastoasiakkaille ja kerrottiin heille suunnatuista tilaisuuksista ja palveluista, kun taas valtakunnallisessa lehdessä korostui kirjastojen yhteisöllinen rooli ihmisten arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Vuoden 2016 suomalaisten sanomalehtien seuraaminen on vahvistanut käsitystäni kirjastojen näkyvyydestä yhteiskunnassa. Kirjastot tiedottavat toiminnastaan ja lehdet kirjoittavat yleisistä kirjastoista. Lehtien uutisointeja seuraamalla on saanut tietoa kirjastojen erilaisista palveluista ja

uudenlaisista palvelukonsepteista, jotka liittyvät lukemiseen, lukutaitoon, tietoon ja elinikäiseen oppimiseen mutta myös yleisesti kirjastoissa asioimiseen. Lehtien kirjoituksissa on noussut esille myös yhteisöllisyys ja monikulttuurisuus. Kirjastot toimivat ihmisten arjessa ja ne tarjoavat avoimesti kaikille pääsyn sivistykseen ja kulttuuriin. Edellä mainittuja asioita on kirjattu myös uuteen kirjastolakiin. Tutkimusten mukaan suomalaiset lukevat ja arvostavat sanomalehtiä, joten sanomalehdet on hyvä media kirjastoasioista tiedottamiseen. Lehtien artikkelit informoivat joko lyhyesti tai laajasti kirjastojen ajankohtaisista asioista, ja samalla lehtien artikkelit toimivat kirjastopalveluiden markkinoinnin välineenä lukijoille.

7 POHDINTA

Kun olen lukenut ja analysoinut vuoden 2016 Helsingin Sanomien, Kalevan ja Kirkkonummen Sanomien yleisiä kirjastoja koskevia artikkeleita ja niissä uutisoituja kirjastojen toimintatapoja, tulee luottavainen olo. Suomalaiset yleiset kirjastot toimivat hyvin nyky-yhteiskunnassa ja tarjoavat palveluitaan käyttäjille tiedottamalla toiminnastaan. Tulevassa laissa (Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisistä kirjastoista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta 238/2016a) nostetaan esille yleisten kirjastojen toimintaedellytykset muuttuvassa yhteiskunnassa ja kirjastojen palvelut, joita on tarjottava jatkossakin peruspalveluina tasapuolisesti ympäri maan. Lehtien artikkeleista kävi ilmi, etteivät kirjastot ole enää vain informaation hakemista tai aineistojen lainaamista varten vaan ne ovat kaikille avoimia tiloja, joissa on tarjolla vapaa pääsy paitsi aineistoihin niin myös erilaisiin muihin kulttuurisisältöihin ja monipuolisiin palveluihin. Kirjastoissa opitaan, harrastetaan, työskennellään ja toimitaan yhdessä.

Uuteen lakiin kirjatuiissa (Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisistä kirjastoista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta 238/2016b) yleisten kirjastojen tehtävissä puhutaan useammassa kohdassa aineistoista ja kokoelmista. Sanomalehtien artikkeleissa kerrottiin mm. kirjastojen lukuopas-palveluista ja erilaisista lukupiireistä, jotka ylläpitävät lukutaitoa ja lukemisharrastusta sekä ohjaavat asiakkaita samalla käyttämään kirjastojen kokoelmia. Kirjastot voisivat palveluidensa lisäksi tiedottaa enemmän erilaisista kokoelmista. Varsinkin, kun uutuuskirjojen ikä lyhenee koko ajan ja klassikot katoavat kirjakauppojen hyllyistä, kirjastojen monipuolisista kokoelmista tiedottaminen ja muistuttaminen olisi aiheellista ja hyödyllistä. Lehtikirjoituksista välittyi myös kirjastojen muuttuneet palvelumuodot. Omatoimikirjastot ovat tulleet jäädäkseen ja kirjastotilojen uudenlaisten käyttötarkoitusten tieltä vähennetään peruskokoelmia ja siirretään niitä yhä enemmän kelluviin kokoelmiin ja varastoihin. Ehkä aineistokatsauksille olisi taas tarvetta. Kirjastojen laajoja kokoelmia ja tietosisältöjä voisi esitellä eri teemoihin liittyvissä artikkeleissa laajastikin. Kalevassa oli säännöllisesti lista OUTI-kirjastojen varatuimmista kirjoista mutta kirjastoihin hankitaan paljon muutakin kuin lainatuimpia ja suosituimpia nimekkeitä.

Kaunokirjallisten lukuelämysten lisäksi, kirjasto ohjaa ja kannustaa eri väestöryhmiä tiedon ja informaation äärelle. Lehdissä tiedotettiin säännöllisesti kirjastoissa järjestettävistä luennoista ja keskustelutilaisuuksista, joita vetävät eri alojen asiantuntijat ja mielenkiintoiset henkilöt. Kaikille

avoimet keskustelutilaisuudet vahvistavat yhteisöllisyyttä ja parhaimmillaan niissä käydään avointa yhteiskunnallista keskustelua. Kaikissa lehdissä tiedotettiin myös asiakkaille suunnatuista erilaisista opastuksista ja pajoista, jotka opettavat toimimaan kirjastossa. Pajoissa tutustutaan erilaisiin aineistoihin ja laitteisiin tai tehdään ja opitaan yhdessä uusia asioita. Edellä mainitut toimintamuodot edistävät asiakkaiden elinikäistä oppimista ja osaamisen kehittymistä. Lehdissä tiedotettiin myös itsepalvelukirjastojen pidemmistä aukioloajoista, jotka osaltaan mahdollistavat paremmin asiakkaiden itsenäisen opiskelun, työskentelyn ja tiedon etsimisen kirjastoissa. Tuleva laki velvoittaa kirjastoja vastaamaan yhä paremmin vaativaan tietopalveluun mutta myös asiakkaita ohjaavaan ja tukevaan opastukseen (Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisistä kirjastoista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta 238/2016c). Kalevassa kerrottiin tulevaisuuden kirjastonhoitajasta, joka työskentelee yhä enemmän paitsi asiakkaiden niin myös muiden sidosryhmien ja yhteistyökumppanien kanssa. Ehkä ainakin osalla kirjastohenkilökunnasta on peiliin katsomisen paikka tulevaisuuden työnkuvaa mietittäessä, mutta kun luottaa kirjastotyössään omaan ammattipätevyyteen ja uskaltautuu palvelutiskin takaa asiakkaiden luo, uudenlaista työroolia on ainakin helpompi opetella.

Informatiiviset ja asiantuntevat kirjastoartikkelit edellyttävät hyvää yhteistyötä ja säännöllistä yhteydenpitoa kirjastojen ja toimittajien välillä. Kalevassa oli paljon kirjastoihin liittyviä artikkeleita, joista välittyi kiinnostui kirjastoihin ja erityisesti kirjallisuuteen ja lukemiseen. Uskaltaisi veikata, että joko yhteistyö kirjastojen ja toimittajien välillä toimii, ja oletan, että Kalevan toimittajakunnassa on paljon lukemista harrastavia kirjastonkäyttäjiä. Kirkkonummen Sanomissa tiedotettiin säännöllisesti ja varsin aktiivisesti Kirkkonummen ja Inkoon kirjastojen toiminnasta ja kirjoituksista välittyi kirjastojen näkyvä rooli kuntaorganisaatiossa. Helsingin Sanomien artikkelit olivat laajimpia ja yhteiskunnallisia. Artikkeleissa kerrottiin yksittäisistä kirjastoista ja niiden uudistetuista tiloista, jotka vaikuttavat kirjastopalveluihin. Uudenlaiset palvelumuodot tulevat vahvistamaan kirjastojen roolia nyky-yhteiskunnassa. Säännölliset kirjastojen toimintaa esittelevät artikkelit lehdissä herättävät kiinnostusta ja ylläpitävät lehden lukijoissa positiivista mielikuvaa kirjastoista. Lisäksi informatiiviset artikkelit auttavat päättäjiä näkemään kirjastojen hyvinvointia edistävät vaikutukset paitsi kuntalaisiin niin myös laajemmin koko yhteiskuntaan.

Vuoden 2010 Kirjastolehden helmikuun numerossa peräänkuulutettiin kirjastojen uudenlaista roolia julkisuudessa (Ketonen, Verho 2010, 24-25) ja rohkaistiin kirjastolaisia olemaan esillä julkisuudessa (Verho 2010, 12-13). Kaikissa opinnäytetyöhön liittyvissä artikkeleissa, joissa kirjastoaihetta oli käsitelty ihmisten, henkilökunnan tai kirjastoasiakkaiden kautta, olivat helposti

lähestyttävämpiä ja mielenkiintoisimpia. Kirjastotyö on asiakaspalvelua ja ihmisten välisiä kohtaamisia kirjastoissa, siksi kirjastoaiheita voisi hyvin esitellä lehdissä asiakkaiden ja kirjastoammattilaisten kautta. Eri väestöryhmille suunnatut kirjastopalvelut olivat hyvin esillä lehtikirjoituksissa, ainoastaan nuoriin kohdistettuja palveluita jäi kaipaamaan. Nuoret ovat haasteellinen asiakasryhmä kirjastoissa ja se näkyi myös lehtikirjoituksissa. Helsingin Sanomia lukuunottamatta lehdissä ei kirjoitettu muiden maiden kirjastoista. Kirjastojen toiminnan yksi tarkoitus on edistää monikulttuurisuutta ja kirjastot ovat yksi osa kulttuureja ja sivistystä säilyttävistä, ylläpitävistä ja yhdistävistä laitoksista. Muiden maiden kirjastojen esittelyt lehdissä auttaisivat sekä asiakkaita että päättäjiä näkemään suomalaisen kirjastoverkon vahvuudet ja heikkoudet.

Kaikkien lehtien artikkeleissa kerrottiin kirjastoista ja niitä lukiessa kirjastojen toiminnasta sai positiivisen kuvan. Kirjastot toimivat muuttuvassa yhteiskunnassa varsin hyvin. Suomen yleisten kirjastojen palveluverkko on laaja ja kirjastojen toiminta on suunnattu paikallisen käyttäjän tarpeisiin. Tarpeet vaihtelevat asuinpaikkakunnasta riippuen. Paikallislehteä seuraamalla saa ajankohtaista tietoa oman alueen kirjastopalveluista. Valtakunnallista ja maakunnallista sanomalehteä lukemalla saa laajan kuvan suomalaisen kirjastoverkon toiminnasta ja pystyy seuraamaan yhteiskunnallista keskustelua kirjastojen ympärillä. Toivottavasti tästä opinnäytetyöstä on innoittajaksi kirjastojen tiedotusta tekeville ja ainakin itselle heräsi opinnäytetyön tekemisen myötä ajatuksia uusista tutkimusaiheista. Olisi mielenkiintoista verrata eri maakunta- tai paikallislehtien kirjastoaiheisia uutisointeja Suomessa tai voisi myös tutkia kahden eri maan valtakunnallisen lehden kirjastoaiheisia artikkeleita. Mieltä jäi myös askarruttamaan, onko Suomessa paljon kirjastoja, jotka eivät käytä paikallislehteä tiedottamiseen.

Opinnäytetyötä oli mielenkiintoista tehdä, sillä aihe kiinnosti. Artikkelien keruuta aloittaessani, mielikuvani kirjastoaiheisista sanomalehtiartikkeleista oli, että kyllähän kirjastoista jotakin kirjoitetaan. Mutta työn edetessä on ollut mielenkiintoista seurata vaihtuvia aiheita ja huomata eroja sanomalehtien uutisointien sisällöissä. Olin yllättynyt myös siitä, miten paljon HS:ssa oli kirjastoaiheisia mielipidekirjoituksia ja miten vahvasti kirjastot tulivat taas toisaalta esille Kalevassa muidenkin artikkeliaiheiden yhteydessä. Oman paikallislehden kirjastoaiheiset artikkelit olivat tuttuja jo ennestään, ja olen lehden kautta pystynyt koko ajan aktiivisesti seuraamaan Kirkkonummen kirjaston tapahtumia ja toimintaa. Kolmen lehden artikkelien kerääminen ja tilastoiminen oli työlästä, mutta kun sitä teki järjestelmällisesti viikoittain, prosessin sai pidettyä kohtuullisesti hallinnassa. Artikkeliaineiston varsinainen läpikäyminen vei aikaa, mutta

opintovapaani oli sitä varten. Itse opinnäytetyöprosessi opetti kärsivällisyyttä, malttia, paineensietokykyä, aikataulujen tekemistä ja niissä pysymistä, suhteellisuudentajua, tiivistämistä, keskittymistä ja asioiden tärkeysjärjestykseen laittamista. Ja jos joku joskus kysyy vuoden 2016 kirjastoaiheisista sanomalehtiartikkeleista, osaan minä siihenkin jotakin vastata. Ja tiedän myös nousiko uusi yleisiä kirjastoja koskeva laki uutisointeihin.

LÄHTEET

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisistä kirjastoista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta 238/2016. Viitattu 15.11.2016, <http://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f804f5e9c>.

Helsingin Sanomat 2016. Yhteystiedot. Viitattu 6.10.2016, <https://www.hs.fi/yhteystiedot/#alue-toimitukset>.

Heikkilä, M. 2006. Omakehu ei haise. Kirjastolehti 99 (4). 12-13.

Hokka-Ahti, R. 2004. Profiloitukaa lippulaivaksi! Kirjastolehti 97 (3). 6-8.

Hopeakunnas, M. 2016. Tiedottaja, Helsingin kaupunginkirjasto, Viestintä ja kansainväliset asiat. Sähköposti 25.11.2016. Tekijän hallussa.

Kaleva Oy 2016a. Tuotteet ja palvelut. Kaleva. Viitattu 6.10.2016, <http://www.kalevakonserni.fi/index.php?9>.

Kaleva Oy 2016b. Historia. Viitattu 6.10.2016, <http://www.kalevakonserni.fi/index.php?26>.

Kaleva.fi 2016. Yhteystiedot. Viitattu 6.10.2016, <http://www.kaleva.fi/yhteystiedot/>.

Kansallinen Mediatutkimus. 2016. Syksy 2015/Kevät 2016. Viitattu 19.10.2016, http://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2016/09/KMTS15K16_Lukijam%C3%A4%C3%A4r%C3%A4t_ja_kokonaistavoittavuudet.pdf.

Karhula, P. & Lähdesmäki, K. [2008?] Positiivisia skandaaleja – mediaan ja päättäjiin vaikuttaminen kirjastojen haasteena. Viitattu 29.11.2016, <http://docplayer.fi/18720666-Positiivisia-skandaaleja-mediaan-ja-paattajiin-vaikuttaminen-kirjastojen-haasteena.html>.

Keskustelu julkisuudessa tärkeää. 2001. Kirjastolehti 3 (2001). 27

Ketonen, A., Verho, S. 2010. Tehoa lisää kirjastoviestintään. Kirjastolehti 103 (3). 24-25.

Kirkkonummen Sanomat 2016. Mediatiedot 2016. Viitattu 7.10.2016, <http://www.kirkkonummen-sanomat.fi/mediakortti/mediakortti.pdf>.

Kull-Poutanen, M. 2016. Kirjastotoimenjohtaja, Kirkkonummen kunnankirjasto. Sähköposti 15.11.2016. Tekijän hallussa.

Kwadzo, G. 2010. Coverage of library issues in Ghanaian newspapers, 2001-2006. African journal of library, Archives and information science. Vol. 20 (2), 83-91.

Litmanen-Peitsala, P. 2015. Mikä on kirjaston imago? Kirjastolehti 108 (2). 32-34.

Lundin, B. 2016. Tiedottaja, Inkoon kirjasto. Sähköposti 16.11.2016. Tekijän hallussa.

MediaAuditFinland 29.6.2016. Levikkitilastot 2015. Viitattu 2.10.2016, <http://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2016/06/LTtilasto2015.pdf>.

Mäkinen, I. 2009. Yleinen kirjasto hyvinvointiyhteiskunnassa 1960-luvun alusta vuosituhannen vaihteeseen. Teoksessa I. Mäkinen (toimi.) Suomen yleisten kirjastojen historia. Helsinki : BTJ, 384-453.

Ojanen, E. 2014. Vallan vahtikoira kesyttämässä – keinoja kirjaston mediaviestinnän parantamiseksi. Turun ammattikorkeakoulu. Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 29.11.2016, http://theseus32-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/70398/Ojanen_Erkka.pdf?sequence=1.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Kirjastot. Lainvalmistelu. Kirjastolain uudistaminen. Viitattu 6.10.2016, http://www.minedu.fi/OPM/Kirjastot/vireilla_kirjastot/kirjastolaki/index.html.

Paloheimo, L. 2016. Tiedottaja, Oulun kaupunginkirjasto. Sähköposti 25.11.2016. Tekijän hallussa.

Perälä, M. 2010. Mikä on kirjaston soundi? Kirjastolehti 103 (3). 10-11.

Sanoma 2016. Tämä on Sanoma. Historiamme. Viitattu 4.10.2016, <https://www.sanoma.com/fi/tama-sanoma/historiamme>.

Sanomalehtien liitto. 2016a. Lehdistötiedote 18.5.2016. Viitattu 15.9.2016, <http://www.sanomalehdet.fi/ajankohtaista/lehdist%C3%B6tiedotteet/18-5-2016-sanomalehtien-k%C3%A4rkiasema-luotettavimpana-mediana-vahvistui>.

Sanomalehtien liitto. 2016b. Lehdistötiedote 21.9.2016. Viitattu 20.10.2016, <http://www.sanomalehdet.fi/ajankohtaista/lehdist%C3%B6tiedotteet/21-9-2016-sanomalehtien-merkitys-yhteiskunnallisten-asioiden-edist%C3%A4j%C3%A4n%C3%A4-kasvanut-selv%C3%A4sti>.

Sanomalehtien liitto. 2016. Sanomalehdet. Viitattu 13.9.2016, <http://www.sanomalehdet.fi/sanomalehdet>.

Selén, R. 2016. Vt. kirjastonjohtaja, Inkoon kirjasto. Sähköposti 16.11.2016. Tekijän hallussa.

Seppänen, J. & Väliaverronen, E. 2013. Mediayhteiskunta. Tampere : Vastapaino.

Saloniemi, M. 2016. Viestintäkoordinaattori, Espoon kaupunginkirjasto. Sähköposti 28.11.2016. Tekijän hallussa.

Tilastokeskus 2016a. Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat. Kirjastossa käyminen 12 kuukauden aikana sukupuolen ja iän mukaan. Viitattu 13.9.2016, http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__eli__akay/065_akay_tau_106.px/?rxid=a398cfd5-cd53-45e2-a0f2-78c91749fc43.

Tilastokeskus 2016b. Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat. Lukemiseen käytetty aika sukupuolen ja iän mukaan. Viitattu 13.9.2016, http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__eli__akay/090_akay_tau_109.px/?rxid=a398cfd5-cd53-45e2-a0f2-78c91749fc43.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki : Tammi, 91-113.

Verho, S. 2004. Sitä saa mitä tilaa. Kirjastolehti 97 (2004): 3. 12.

Verho, S. 2010. Uutta julkisuusasennetta. Kirjastolehti 103 (2). 12-13.

Vuokko, P. 2009. Nonprofit-organisaatioiden markkinointi. Helsinki : WSOYpro.

TUTKIMUSAINEISTO

eKaleva 1.2.-31.5.2016.

eKaleva 1.8.-31.10.2016.

Helsingin Sanomat 1.2.-31.5.2016.

Helsingin Sanomat 1.8.-31.10.2016.

Kirkkonummen Sanomat 1.2.-31.5.2016.

Kirkkonummen Sanomat 1.8.-31.10.2016.